PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SVOBODNEGA TRŽAŠKEGA OZEMLJA

Leto III - Cena 10 lir - 6 jugolir - 2.50 din

TRST nedelja, 2. novembra 1947

UREDNIŠTVO IN UPRAVA trg GOLDONI 1, I. NAD. Telefoni: Uredništvo 93-806 in 93-808 — Uprava 93-807

Rokopisi se ne vračajo.
OGLASI pri Upravi od 8.30 do 12 in od 15 do 18 - Tel. 93-807
CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini enega stolpca: trgovski 40 lir, finančni in pravni 60 lir, osmrtnice 70 lir.

NAROČNINA

Cona A: mesečna 240, četrtletna 700, polletna 1300, celoletna 2400 lir; Cona B: 144, 414, 792, 1440 jugolir; FLRJ: 55, 165, 330, 650 din.
Čekovni račun na ime «Ljudska založba»: Trst 11-5156; Reka 45-301; Ljubljana «Primorski dnevnik» — uprava 60-4045-34.

Poštnina plačana v gotovini
Spedizione in abbon. postale

Štev. 736

NAŠ TISK V VSAKO slovensko in hrvaško hišo

Kakor sloni sodobna družba na pismenosti in si je brez nje ne moremo zamisliti, tako si sodobne družbe ne moremo predstavljati brez tiska v ožjem pomenu besede, to je brez sredstva, s katerim izražamo svoje gospodarske, socialne in politične težnje v reševanju sodobnih družbenih vprašanj in ki z njim skušamo v neki določeni smeri vplivati na javno mnenje. V tem smislu je tisk izraz volje določenih družbenih skupin in s tem odraz stališča, ki ga te skupine zavzemajo v borbi za pravično rešitev vseh vprašanj sodobne družbe.

Druga svetovna vojna, ki je prinesla zmago Združenih narodov nad poskusom nacifašističnega zavojevanja sveta, je načela celo vrsto vprašanj v zvezi s povojno ureditvijo sveta. Prvotno zavezništvo, ki je v teku oborožene borbe proti nacifašizmu — ko je bila nevarnost največja — družilo vse miroljubne narode v njihovih vojnih naporih, se je pri konkretnem reševanju prvotnih vprašanj močno omajalo, in danes stojimo, na žalost, pred zaostritvijo mednarodnega položaja, ki bi utegnila privesti do nove vojne, če miroljubnim narodom ne bi uspelo pravočasno zajeziti te nevarnosti.

Vedno jasneje izstopa namreč dejstvo, da nevarnost nove vojne, ki bi s sodobnimi uničevalnimi sredstvi popolnoma upropastila še zadnjo sled sodobne civilizacije, stavlja tako politične organizacije kot vsakega posameznika pred veliko moralno in socialno odgovornost. Borba za mir je danes osrednja vsebina celotne borbe za gospodarsko neodvisnost posameznih, zlasti malih držav in narodov.

V tej borbi za mir, za gospodarsko in politično neodvisnost malih držav in narodov, za borbo proti težnjam po gospodarskem in političnem monopolu nekaterih tako zvanih velesil, ima tisk, predvsem demokratični tisk, zelo važno in odgovorno nalogo.

Kakor je v preteklosti napredni demokratični tisk uspešno podpiral težnje miroljubnih narodov v borbi proti zavestnim in preračunanim organizatorjem fašistične napadalnosti, tako je naloga vsega demokratičnega tiska tudi danes ista in v svojem bistvu nespremenljiva. Tudi danes so napori vsega demokratičnega tiska naperjeni proti glavni nevarnosti v sedanjem zgodovinskem trenutku in posvečeni borbi za mir, za mirno sožitje med narodi in za mirno rešitev vseh vprašanj povojnega življenja, ker je težnja po mirnem in človeka dostojnem življenju izmed vseh najbolj občutena in vsesplošno razširjena potreba sodobenga človeštva.

V znamenju borbe za mir, proti nevarnosti nove vojne se — kakor drugod — tudi na Svobodnem tržaškem ozemlju vrši teden demokratičnega tiska.

Pomen in važnost demokratičnega tiska je na STO-ju tem večja predvsem zaradi tega, ker je mednarodna javnost neverjetno občutljiva za vse, kar se dogodi pri nas. Ta mednarodna občutljivost za naše dogodke se včasih stopnjuje do take mere, da človek kar osupne nad neverjetnimi fantazijami, ki jih — v zvezi z našimi dogodki — nekateri inozemski tisk širi med svoje čitatelje, in povsem nemogoče je podobna poročila vskladiti s stvarnim potekom dogodkov pri nas.

Prav zaradi te mednarodne občutljivosti, predvsem, zaradi dejstva, da je stvarni potek dogodkov pri nas včasih podvržen tolikšnim potvorbam, je odgovornost demokratičnega tiska tem večja.

«Teden demokratičnefa tiska», ki se pri nas vrši od 1. do 9. novembra t. l., hoče biti manifestacija neomajene volje tukajšnjega prebivalstva, da tudi s svoje strani in po svojih močeh prispeva k utrditvi miru. Prispevati k utrditvi miru v mejah STO-ja pa istočano pomeni boriti se za pravično rešitev vseh vprašanj našega vsakdanjega življenja v duhu nacionalne strpnosti, bratskega sožitja med Slovenci, Hrvati in Italijani in stvarne politične ter gospodarske neodvisnosti.

Podpirati in širiti demokratični tisk pomeni zato širiti in utrjevati vrste onih, ki hočejo mir, a redčiti vrste onih, ki špekulirajo na novo vojno.

To so osnovna načela, ki vodijo ves demokratični tisk STO-ja; v tem je ljudski značaj našega tiska. In ker je značaj našega tiska ljudski, to je, ker tolmači miroljubne težnje najširših slojev tukajšnjega prebivalstva, je dolžnost vsakega posameznika, čigar osebno blagostanje je odvisno od rešitve vprašanj, ki so na dnevnem redu našega tiska, da vsaj v tednu demokratičnega tiska dokončno prelomi s svojo dosedanjo brezbrižnostjo, stopi odločno na stran demokratičnega ljudstva in po svojih močeh pomaga pri reševanju še vedno odprtih vprašanj našega skupnega življenja.

V naši borbi za obrambo in uresničevanje naših nacionalnih pravic v mejah STO-ja in v obrambi načela o narodnostni enakopravnosti v vseh vprašanjih našega javnega življenja, si te obrambe ne moremo zamisliti brez pomoči našega tiska. Preko našega tiska dosežejo težnje in pravice našega ljudstva, kakor tudi krivice, ki se mu do danes še godijo, najširšo tako domačo kakor mednarodno javnost.

Kakor v borbi za naše nacionalne pravice potrebujemo pomoč in sodelovanje vsakega zavednega Slovenca in Hrvata, ki jim narodna zavednost v tem zgodovinskem trenutku narekuje povsem točne nacionalne dolžnosti, prav tako je uspeh naše borbe v precejšnji meri odvisen od pomoči, ki so jo Slovenci in Hrvati na STO-ju pripravljeni nuditi svojemu tisku.

Teden demokratičnega tiska, ki je obenem tudi teden slovenskega in hrvatskega tiska, mora biti manifestacija našega narodnega ponosa; predramiti mora še tiste nacionalno dremajoče, ki menijo, da se jih skupna borba za demokracijo, napredek in socialno pravičnost ne tiče, da morejo stati ob strani in mirno gledati, kako se drugi bore.

V «Tednu demokratičnega tiska» naj sleherni Slovenec in Hrvat na STO-ju postane in ostane zvest čitatelj našega tiska; sklene naj, da bo umsko in gmotno pomagal, da bo naš tisk čimbolj veren tolmač naših nacionalnih in socialni teženj, ki morajo v skupni borbi vsega demokratičnega ljudstva prispevati k pravičnemu reševanju vseh vprašanj našega skupnega življenja ter tako doprinesti svoj delež k utrditvi miru na svetu, bratskega sožitja med narodi ter politične in gospodarske neodvisnosti STO-ja.

V «Tednu demokratičnega tiska» naj bo za vsakega Slovenca in Hrvata na STO-ju osnovno geslo: Naš tisk v vsako slovensko in hrvaško hišo!

DUŠAN HREŠČAK

Otvoritev razstave demokratičnega tiska STO-ja

Včeraj dopoldne ob 11.30 je tov. Leopold Gasparini, glavni urednik dnevnika «Il Lavoratore» s kratkim nagovorom otvoril razstavo demokratičnega tiska STO-ja, ki jo je v dvorani krožka «Poligrafici» v ul. Trento št. 2-II. priredil odbor za «Teden demokratičnega tiska STO-ja». Govornik je v prvi vrsti poudaril veliko vlogo, ki jo je odigral naš demokratični tisk STO-ja za časa narodno-osvobodilne vojne in se spomnil vseh požrtvovalnih tovarišev in tovarišic, ki so vsa dolga leta težke borbe proti fašističnim zatiralcem v neprestani smrtni nevarnosti vršili važno dolžnost obveščanja in hrabrenja vsega našega ljudstva v nadčloveških naporih za dosego zmage, kateri je tako naš tisk brez dvoma skromno pripomogel.

«Danes, ko nam je omogočeno», je nadaljeval tov. Gasparini, «da moremo, kljub neprestanim oviram s strani vojaške uprave tiskati naše časopise ob belem dnevu, je dolžnost vsakega resničnega demokrata, da se svojega tiska oklene, v njem sodeluje, ga čita in širi. Kajti tudi danes kakor za časa borbe, je prav naš tisk tista udarna sila, ki nas bo končno dovedla do popolne zmage in uresničenja vseh naših pravičnih teženj in zahtev!»

Razstava je zelo okusno prirejena in prikazuje predvsem ves naš demokratični tisk. Na štirih stenah je v posebnih grupah razstavljen dnevni tisk: «Primorski dnevnik», «Il Lavoratore», tisk o ženskih vprašanjih z revijo «Donne» na čelu, mladinski tisk s tednikoma «Glas mladih» in «Gioventù» ter pionirskim glasilom «Miheo in Jakec».

Najlepše urejena stena pa je brez dvoma ona, kjer je razstavljeno glasilo SIAU STO-ja «Il Progresso» z glasili Enotnih sindikatov «Delavsko-kmečka enotnost» in «Unità Operaia».

Posebno pozornost zbuja kotiček z našim satiričnim tiskom, ki ga je na žalost protidemokratična VU popolnoma zatrla, kajti oba satirična lista «Il Canguro» in «L'Innocente» se v Trstu ne smeta več prikazati. Posebno skupino tvori tisk iz narodno-osvobodilne borbe s «Partizanskim dnevnikom» na čelu, edinim dnevnikom, ki je mogoče v vsej Evropi izhajal skoro dve leti vsak dan kot partizansko glasilo.

Vsekakor pa je najzanimivejša — posebno za mlajšo generacijo — razstava našega tiska v preteklosti, in sicer iz dobe ob koncu prejšnjega stoletja pa vse do takrat, dokler ga ni fašizem popolnoma zatrl. Tu je na prvem mestu «Il Lavoratore» tedanje glasilo socialistične stranke v Trstu ter nekaj redkih številk «Edinosti», ki so morda edini izvodi, ohranjeni iz tistih časov: in sicer ob priliki 25. letnice in 50. letnice lista ter iz devetdesetih let prejšnjega stoletja, ko je list izhajal celo dvakrat dnevno. V tej grupi pa je prav gotovo vzbudil največ pažnje članek o Trstu objavljen v «Lavoratore» iz leta 1912., ki ga je napisal Karel Marx.

Na zastavi se prodajajo tudi najnovejše slovenske in italijanske knjige in brošure napredne vsebine.

Razstava je odprta vsak dan od 9. do 12. dopoldne in od 16. do 20. popoldne.

Razstava demokratičnega tiska STO-ja je odprta vsak dan od 9. do 12. in od 16. do 20.

Pred dokončno razmejitvijo med FLRJ in Italijo

Trst, 1. (Ansa) — Italijanski in jugoslovanski izvedenci pod vodstvom polkovnika Tortorellija in polkovnika Stojisavljeviča, ki imajo nalogo voditi priprave v zvezi z določitvijo nove jugoslovansko-italijanske meje, so se včeraj popoldne sestali pri «Rdeči hiši» v Gorici. Razgovori so bili prijateljski.

Po pripravljalnih tehničnih delih se bo začelo delo za začrtanje dokončne meje na licu mesta, kakor predvideva mirovna pogodba.

Nove železnice v FLRJ

Beograd, 1. — Načrt za zgradnjo železnic v letu 1947. je že skoro popolnoma dokončan. Poleg mladinske proge Šamac-Sarajevo v dolžini 240 km, ki je največja dograjena proga, bodo še v kratkem končana proga Nikšić - Titograd, dolga 56 km, proga Kuršumlija-Priština v dolžini 68 km in proga Bihać-Knin v dolžini 112 km. Del teh železniških prog bo dokončan v letu 1948.

V tem letu so bile popolnoma končane in odprte tudi za promet proge Bukinje-Kreka-Nova Poljana, ki veže rudnike v bazenu Tuzle z železniško progo Brčko-Banoviči in proga Brežičani-Ljubija, dolga 16 km. Končno je bila trasirana na terenu proga v Metohiji v dolžini 53 km, ki bo dokončana do konca prihodnjega leta.

Kongres ZDA - cirkus

po zaslugi tako imenovanega odbora za protiameriško delovanje

New York, 1. — Ameriška javnost je vedno bolj ogorčena zaradi postopanja «Odbora za protiameriško delovanje». Tako piše «Washington Post», da kršitev državljanskih pravic od strani tega odbora ne bo olajšala zunanjemu ministrstvu propagande, ki jo izvaja v inozemstvu za razširjenje ameriških ideaiov. Med tem nadaljujejo progresivne organizacije veliko borbo za odpravo omenjenega odbora. Posebna delegacija, sestavljena iz 50 oseb, med katerimi so pisatelji, igralci, gledališki ravnatelji iz New Yorka, so prišli v Washington, da dosežejo odpravo «Odbora za protiameriško delovanje». Neka druga skupina znamenitih igralcev in pisateljev je prišla prav tako v Washington, kjer je organizirala v znak protesta proti imenovanemu odboru veliko manifestacijo.

V Filadelfiji so progresisti protestirali pri Zveznem sodišču proti postopanju županа in drugih občinskih funkcionarjev, ki skušajo ovirati 12 hollywoodskim umetnikom, da bi sodelovali na tozadevnem protestnem zborovanju. Progresistični list v Kaliformiji *«Peoples World»* poroča, da so demokrati iz Kalifornije poslali Trumanu spomenico, v kateri zahtevajo takojšnjo ukinitev te sramotne in nevarne degradacije ljudskih pravic, povzročene od «Odbora za protiameriško delavnost». Spomenica še poudarja, da je ta odbor spremenil kongres v navaden cirkus.

Komemoracija padlih za svobodo

Danes se bomo še posebej spomnili žrtev naših padlih. Ob tej priliki bodo komemoracijske svečanosti z govori v sledečih krajih:

RIŽARNA ob 10: govorila bosta tov. Ferlan in Nadja.

PROSVETNI KROŽEK «S. ŠKAMPERLE» ob 9: govorila bosta tov. Gasparini in Vojmir.

KONTOVEL ob 15: govorila bosta tov. Dekleva in Rizzotti.

BOLJUNEC ob 15: govorila bosta tov. Hreščak in Carletta.

Vabimo vse meščanstvo, da se svečanosti udeleži.

U 24 urah 374 mrtvih zaradi kolere

Kairo, 1. — *Egiptsko uradno poročilo javlja, da je v zadnjih 24. urah na novo obolelo na koleri 739 oseb, od katerih je umrlo 374 ljudi.*

FLRJ ne bo dovolila da postane Nemčija oporišče za napade

Beograd, 1. (AFP) — Pomočnik zunanjega ministra FLRJ Esref Badnjevič je danes na konferenci tiska izjavil, da mu ni znano, če je bil maršal Tito pretekli teden v inozemstvu.

Na vprašanje nekega novinarja glede «informacijskega urada» v Beogradu, je minister Badnjevič odgovoril, da mu je to neznano in sicer zaradi tega, ker nima informacijski urad nobenih zvez z jugoslovanskimi državnimi ustanovami.

O vprašanju razdelitve zlata, najdenega v Nemčiji, je minister Badnjevič dejal, da je bila razdelitev izvršena v nasprotju z nekim sklepom, sprejetim na pariški konferenci in da jugoslovanska vlada načina razdelitve, kakor so ga uporabile ZDA, Anglija in Francija ne more drugače imenovati kakor «poizkus, ki ima namen delati gospodarski obnovi Jugoslavije težkoče» čeprav je zgubila Jugoslavija več kakor 11 ton zlata, ki so ga oropali Nemci.

Badnjevič je v zvezi s sedanjim procesom v Nürenbergu napadel Američane, kakor tudi dr. Gruberja glede njegovih kritik, iznešenih proti Jugoslaviji. Pri tem je pojasnil, da je dal maršal Tito na prošnjo avstrijske komunistične stranke nalog, da se pospeši repatriacija avstrijskih vojnih ujetnikov.

O nemškem vprašanju je minister Badnjevič končno izjavil, da Jugoslavija nima nobenih ugovorov glede gospodarske obnove Nemčije, da se na ta način izboljšajo življenjski pogoji njenega ljudstva, da pa ne more dopustiti obnovo nemške industrije, kakor jo predvideva Marshallov načrt, z namenom da ustvari nova oporišča za napade. Na vsak način pa bo zahtevala Jugoslavija polno zadoščenje, ki ji pripada na račun reparacij.

Vojne zločince izpuščajo

Bruselj, 1. — Komunistični poslanec Demani je zahteval od pravosodnega ministra pojasnila glede izpusta večjega števila belgijskih vojnih zločincev. Demani je izjavil, da je ob imenovanju sedanjega pravosodnega ministra bilo v zaporih okoli 25 tisoč vojnih zločincev in kolaboracionistov. V naslednjih 7 mesecih so od teh izpustili 8 tisoč, med katerimi je več bivših pripadnikov SS. Izpustili so jih pod pretvezo, da so bili ranjeni v vojni na Vzhodni fronti. Na tisoč vojnih zločincev, ki so jih vojaška sodišča obsodila na smrt, so sedaj usmrtili samo 151.

Izreden davek na dobičke v ČSR

Praga, 1. — Češkoslovaška ljudska skupščina je soglasno sprejela načrt zakona o izrednih davkih na velike dobičke in na velika premoženja. Izglasovali so tudi zakon o davku na luksuzne predmete.

Šamac-Sarajevo bo 15. t. m. dograjena

Zenica, 1. — Na mladinski progi Šamac-Sarajevo se je vršila svečana konferenca poveljnikov vseh mladinskih delovnih brigad. Ob zaključku konference so poslali maršalu Titu pismo, v katerem se mladi graditelji obvezujejo, da bodo končali na progi dela 14 dni pred določenim rokom t. j. že 15. novembra.

V pismu poudarjajo, da je pri gradbi mladinske proge sodelovalo 211 tisoč jugoslovanskih mladincev in da so do sedaj zgradili 17 velikih mostov in 230 km proge. «Obvezujemo se napraviti prvovrstno progo, — tako nadaljujejo v pismu — na kateri bo 17. novembra pričelo voziti 24 vlakov v obeh smereh neizmerna bogastva te pokrajine za našo industrijo, katere razvoj je eden bistvenih pogojev za dobrobit in napredek jugoslovanske republike. Obvezujemo se končati to progo kljub težkočam, dežju, snegu, mrazu in viharjem. Za boljše in srečnejše življenje delovnega ljudstva naše domovine ni ovir, katere smo vselej pripravljeni premagati.»

VERSKA SVOBODA V JUGOSLAVIJI

2000 ameriških pastorjev zahteva objavo poročila cerkvenih predstavnikov

New York, 1. — Nad dvatisoč protestantskih pastorjev v ZDA je podpisalo izjavo, s katero zahtevajo objavo in razdelitev celotnega poročila o svobodi vere v Jugoslaviji, ki ga je pripravilo sedem cerkvenih predstavnikov, ki so pred kratkim obiskali Jugoslavijo.

V izjavi se poudarja, da so omenjeni cerkveni predstavniki spoštovane osebe in da zavzemajo visoka odgovorna mesta. Kljub temu pa so podvrženi napadom in klevetam, ker so v Beogradu imeli tiskovno konferenco, ki je izpadla ugodno glede verskega položaja v Jugoslaviji. Med podpisniki izjave je več metodističnih in protestantskih škofov, predsednik semenišča newyorske bogoslovne zveze Coffin in predstavniki raznih protestantskih sekt, ki zavzemajo važna mesta v vzgojnih in založniških zavodih.

Kaibitsch obsojen na dosmrtno prisilno delo

Celovec, 1. — Včeraj se je zaključil proces proti vojnemu zločincu Mayerju Kaibitschu, ki je odgovoren za deportacije in prisilno preseljevanje koroških Slovencev in za smrt 93 koroških Slovencev v koncentracijskih taboriščih. Sodišče je obsodilo tega vojnega zločinca samo na dosmrtno prisilno delo in na zaplembo premoženja. Razen tega je celovško sodišče obsodilo Kaibitscha samo kot osebo, ne da bi obsodilo ves sistem germanizacije in zatiranja koroških Slovencev, čeprav so med procesom vse slovenske organizacije na Koroškem poslale mnogo resolucij in zahtevale, naj se nacistični vojni zločinec obsodi na smrt in naj se hkrati obsodi ves sistem zatiranja koroških Slovencev.

BEOGRAD — *Danes se je na letalski vojaški akademiji ob priliki proglasitve prvih častnikov, ki so končali prvi tečaj akademije, vršila proslava. Učenci in učitelji akademije so pri tej priliki brzojavno pozdravili maršala Tita.*

BEOGRAD. — *Maršal Tito je danes v navzočnosti namestnika zunanjega ministra Velebita sprejel brazilskega poslanika Riveiro.*

Škof Santin in slovanska duhovščina

Msgr. Jakob Ukmar je v imenu majhne skupine poslal tržaškemu škofu spomenico, obsegajočo dvanajst točk, kjer v zelo obzirni obliki, a vendar odkritosrčno, očita škofu krivice, ki jih dela Hrvatom in Slovencem. To se je zgodilo 6. septembra 1947.

Tri tedne kasneje je škof Santin dal odgovor, ki je oster, brezobziren. V odgovoru škof zavrača vse očitke kot skrajno krivične.

Dne 28. septembra so cerkveni krogi objavili v časopisih tudi tole sodbo:

«Alla lettera del Vescovo che chiedeva le prove delle gravi affermazioni che con estrema leggerezza erano state raccolte nei soliti ambienti non fu data risposta». Cerkveni krogi očitajo torej monsignorju Ukmarju, da je skrajno lahkomišljen, obenem ga zaničljivo zafrkujejo «kje da je očitke zbral».

Kako se sploh škof obnaša s slovanskimi duhovniki, je najbolj razvidno iz pisma, ki ga je škofija objavila v zvezi s sodnim procesom v Pazinu o priliki birme v Lanišču. Kakor je znano, sta med razpravo govorila tudi duhovnika msgr. Ukmar in župnik Cek. Kakor je vsem v spominu, je msgr. Ukmar podal nekaj važnih, a zmernih izjav. Razjarjeni škof Santin je o tistih izjavah objavil to-le sodbo: ali so lažnive ali je msgr. Ukmar duševno bolan.

Razmerje med škofom Santinom in slovansko duhovščino mora biti končno razčiščeno. V ta namen je treba, da tisti duhovniki, ki so pod vodstvom msgrja Ukmarja iznesli gori omenjene očitke v dvanajstih točkah, dajo na škofovo brezobzirno zavrnitev primeren odgovor.

Iz škofovega odgovora je razvidno, da Ukmarju očita lahkomišljenost, lažnivost, zavijanje. Odločno pa zahteva dokaze za vse trditve in očitke.

Msgr. Ukmar in tovariši so dolžni javno odgovoriti in sicer iz dveh razlogov: 1. Ako on in tovariši ne odgovorijo na škofove očitke, bodo v javnosti veljali za lažnivce. Moralna čast zahteva, da duhovniki svoje trditve dokažejo.

2. Odgovor je tudi narodna dolžnost. Zakaj? V Vatikanu imajo Ukmarjevo pismo in škofov odgovor. Prebrisani škof je v Rim sporočil, da msgr. Ukmar in tovariši niso mogli nič odgovoriti. Torej je vse pisanje proti Santinu v časopisih lažnivo. Slovensko ljudstvo, ki se že več let bori zoper Santina, dela po tem takem škofu krivico.

Zato zahteva ne le osebna čast, stanovski ponos, ampak tudi korist slovenskega ljudstva, da duhovniki dajo msgrju Santinu primeren odgovor.

Brez ozira na odgovor, ki ga bodo duhovniki dali škofu, bomo mi na svojo pest odgovorili na Santinovo pismo. Točko za točko. Škofa bomo postavili ob zid, kakor zasluži.

RESOLUCIJA KP FRANCIJE

PRVO MESTO HLAPCA ameriškega imperializma si delita v Franciji De Gaulle in Ramadier

Ramadierova vlada je dala ZDA vojaška oporišča v Franciji in pristala na Marshallov načrt, ki hoče uničiti del francoske industrije

Pariz, 1. — V Parizu se je sestal centralni komitet francoske komunistične stranke in razpravljal o političnem položaju. Glavno poročilo je podal tajnik stranke Maurice Thorez. Centralni komitet je odobril izjavo 9 komunističnih strank v Varšavi in predlog glede ustanovitve Informacijskega urada v Beogradu, pri katerem bosta Jacques Duclos in Etienne Fazan zastopala francosko komunistično stranko.

Na zborovanju so sprejeli resolucijo, v kateri je rečeno, da so podatki občinskih volitev potrdili zmagovit odpor francoske komunistične stranke proti napadom mednarodne reakcije in koalicije njenih pomagačev v Franciji. Komunistična stranka, ki uživa neomajno zaupanje pretežne večine delavskega razreda in tretjine prebivalstva v deželi, je izšla iz teh volitev kot temeljni branik francoske neodvisnosti in demokracije.

Stranke in ljudje, ki so v Franciji na vladi, v prvi vrsti Ramadier in socialistična stranka, so žrtvovali francosko neodvisnost ter vrgli Francijo v naročje ameriškega imperializma. Na povelje ZDA so izločili komuniste iz vlade in dovolili Američanom, da smejo na francoskem ozemlju še nadalje vzdrževati vojaška oporišča. Isti krogi so pristali na Marshallov načrt, katerega namen je, uničiti francosko avtomobilsko in podobne industrije, kakor tudi obdržati pri življenju nemške kartele. Na ta način so udušili samostojni francoski gospodarski načrt.

Takšna politika je izzvala med ljudstvom splošno nezadovoljstvo. Protikomunistična orientacija vladnih strank v korist De Gaulla, ki si z Ramadierom delita prvo mesto hlapca ameriškega imperializma, je prispevala k oblikovanju gibanja, ki ima čisto fašistični značaj. Nastali položaj je nevaren, v kolikor zavisi od njega narodna neodvisnost. Iz tega razloga poziva centralni komitet vse komuniste, naj stopijo na čelo gibanja vseh Francozov, ki jim je na srcu samostojnost dežele, na borbo za izboljšanje življenjskih pogojev, proti novim napadom fašizma in za napredek in obnovo Francije.

Centralni komitet francoske komunistične stranke je nadalje objavil poročilo, v katerem izraža svojo solidarnost z borbi za svobodo in neodvisnost Grčije in obsoja Sofulisovo ter Tsaldarisovo vlado, ki izvršuje samo povelja Washingtona in barbarsko preganja grške domoljube. Centralni komitet poziva končno vse francoske patriote in republikance, naj potrdijo svojo solidarnost z borbo grškega ljudstva za vzpostavitev demokratičnih svoboščin in suverenih pravic Grčije.

Pariz, 1. — Osredni sindikalni odbor pariškega okrožja je izdal proglas, v katerem ugotavlja, da so sindikalne pravice delavstva vedno bolj ogrožene. Zaradi tega vabi vse sindikaliste, naj organizirajo v vseh industrijah, v vsaki tovarni, ladjedelnici, delavnici in sploh v vsakem kraju odbore za obrambo republike. S tem v zvezi poziva proglas republikance in demokrate, naj se uprejo zahtevam reakcije in branijo svoboščine, ki jih je pridobilo pariško prebivalstvo.

Vojaška pomoč ZDA Čangkajšku

Nanking, 1. — List «Daganpao» piše, da je Truman odobril Wedemajerjev načrt za Kitajsko. Ta načrt obravnava gospodarska in vojaška vprašanja. Polovico posojila Kitajski bodo nadomestili z dobavo določenega materiala. Vojaški del načrta predvideva vežbanje novih čet in njihovo opremo. Ta del načrta se že izvaja.

RIM. — Na zahtevo zavezniške policije so v Viareggio aretirali angleškega kapitana Niki Melstamsa. List «Giornale d'Italia» piše, da je ta udeležen pri številnih tatvinah v škodo Unre.

Wallace o vojni

Rim, 1. — Bivši podpredsednik ZDA Henry Wallace je dopisniku lista «Repubblica d'Italia» izjavil: «Prepričan sem, da ne Sovjetska zveza ne ZDA ne želijo vojne». Pripomnil je, da nekateri znaki kažejo, da bo v odnosih med ZSSR in ZDA prišlo do pomirjenja. Dober znak je n. pr. sporazum v OZN med Sovjetsko zvezo in ZDA v palestinskem vprašanju, ki je važno v interesu miru. Dalje je Wallace dejal, da je vnet zagovornik OZN in da bi se morali Združeni narodi baviti aktivno tudi s svetovnimi gospodarskimi vprašanji in ne samo s čisto političnimi vprašanji.

Danes je imel Henry Wallace razgovor z generalnim tajnikom italijanskih sindikatov in poslancem Vittorijem.

Enotna delavska stranka v Romuniji

Bukarešta, 1. — Glavni odbor delavske fronte je začel s pripravami za ustanovitev enotne delavske stranke. Imenovali so komisije za sestavo pravilnika in organizacijskega načrta za bodočo enotno delavsko stranko.

PROCES PROTI MANIUJU

„Črni plašči" in garda „J. Maniu" upali na vojno med ZDA in Anglijo ter SZ

Bukarešta, 1. — Danes se je nadaljeval proces proti Maniuju in njegovim sodelavcem. Zaslišan je bil polkovnik Stojka, član vodstva vojaškega odbora kmetske stranke. Obtoženi je izjavil, da je imela stranka namen organizirati čim več svojih članov v vojaških edinicah, da bi na ta način izvedla državni udar z čim večjo možnostjo uspeha. Priznal je še, da jim je Mihelache poslal iz inozemstva navodila, nanašajoča se na njihovo delavnost v redni vojski in v strankinih vojaških organizacijah. Končno je izpovedal, da je skupno s sodelovanjem posebnega odbora sestavil načrt za vojaško organizacijo in da ga je izročil Maniuju. V zvezi s to izjavo je obtoženi Serdici potrdil, da je koncem avgusta 1945. po naročilu Maniu-ja izročil izvod načrta svetovalcu ameriške misije v Bukarešti Melbournu.

Po zaslišanju obtožencev je sodišče izvedlo dokaze potom prič. Razni višji rezervni častniki in člani kmetske stranke, ki so pripadali strankini vojaški organizaciji, so izjavili, da so se šele kasneje zavedli, da se je imela njihova vojaška organizacija, ki je stala pod direktnim vplivom strankinega vodstva, spremeniti v vojaško organizacijo zarotniškega značaja in po navodilih stranke zrušiti v danem trenutku obstoječo vlado.

Po izjavi ene teh prič se je opisano gibanje naslanjalo na podporo ZDA in Anglije ter upalo, da bo prišlo do vojne med tema dvema državama in Sovjetsko zvezo in da bo tedaj prejelo tudi vojaško pomoč. Neka druga priča je izpovedala, da je tajna organizacija «Črnih plaščev», kateri je priča pripadala, izvirala iz organizacije gard «Julija Maniuja» in da je bila v tesni zvezi z nacionalno-caranistično stranko.

Nadaljne priče so med drugim izjavile, da so prejele od stranke povelja, naj se skrivajo v hribe, kjer se nahajajo tudi člani kmetske stranke, pri čemer so priče navedle tudi imena. Druge priče so zopet potrdile, da so izročale strankinemu vodstvu zaupne listine. Med njimi so tudi funkcionarji in celo neka ženska, ki je bila v službi zunanjega ministrstva in ki je priznala, da je izročila prepis gospodarskih dogovorov, sklenjenih med Romunijo in Jugoslavijo in med Romunijo ter Bolgarijo.

Končno so bili danes popoldne zaslišani tudi letalci in osebe, ki so imele kakršno koli vlogo pri poizkusu bega Mihelacheja in njegovih sodelavcev.

Vohuni v angleških uniformah

Sofija, 1. — Uradno poročilo naznanja, da so bile na bolgarsko-grški meji v pokrajini Smoljan v nekem spopadu med bolgarskimi obmejnimi stražami in oboroženimi partizani, ki so prišli z grškega ozemlja, ubite tri osebe. Ubiti so bivši muslimanski ubežniki bolgarske narodnosti, ki so zbežali na grško ozemlje. Dva od njih sta nosila angleške vojaške uniforme, listine, ki so jih našli pri njih, pa dokazujejo, da gre za agente v grški informacijski službi.

Surovosti holandskih vojakov v Indoneziji

Batavija, 1. — Na raznih področjih Jave in Sumatre so še vedno v teku boji. Predstavnik indonezijske vlade je izjavil, da so Holandci napadli kraj Tuntan pri Lumajangu. Pri tem so se surovo znašali nad indonezijskimi ujetniki ter jim rezali roke in noge. V vasi Bendung so Holandci pobrali vso živino in ubili dve ženski.

Vodstvo indonezijskih sindikatov je poslalo komisiji Varnostnega sveta pismo, v katerem zahteva, naj se napravi konec holandskemu napadu.

Varnostni svet je odbil sovjetski predlog, naj se čete umaknejo na položaje, ki so jih imele pred začetkom sovražnosti. Odbil je tudi avstralski predlog, ki je predlagal umik čet za 25 km.

LONDON. — Zaradi eksplozije v nekem rovu rudnika zlata v Johannesburgu je bilo 12 rudarjev ubitih in 44 ranjenih, 7 pa jih pogrešajo.

S SKUPŠČINE OZN

FLRJ ZAHTEVA izročitev vojnih zločincev

Lake Success, 1. — V glavni skupščini OZN je Jugoslavija predlagala, naj OZN takoj podvzame korake, na podlagi katerih bo zagotovljena izročitev vojnih zločincev. Vojaške zasedbene oblasti pa bi morale upoštevati ta sklep. Ukrajinski delegat je kritiziral tozadevno politiko ZDA in Anglije in med drugim zatrjeval, da so vojni zločinci pod zaščito anglo-ameriških vojaških oblasti ustanovili organizacije, ki so delovale proti Sovjetski zvezi in Ukrajini. Skupščina je jugoslovanski predlog zavrnila.

Nadalje je prejel glavni tajnik OZN od skupščine nalog, naj preuči svetovne gospodarske razmere in predloži poročilo glavni skupščini s končnimi zaključki.

Prav tako je sprejela glavna skupščina predlog za ustanovitev gospodarske komisije za Srednji vzhod. Gospodarsko-socialni svet se bo lahko v stvari posvetoval s pokrajinskimi organizacijami, kakor na pr. z Arabsko ligo.

Ameriški delegat Johnson je predložil pododboru za delitev Palestine načrt, na podlagi katerega, naj razdeli Palestino v dve samostojni državi. Arabski delegati so se temu predlogu odločno uprli in očitajo ZDA, da so se popolnoma podvrgle zahtevam židovske agencije, ki so enake Johnsonovim načrtom. Angleški delegat je izjavil, da je treba pridobiti na času, preden se komisija za Palestino ozioroma glavna skupščina odločila za ta ali oni načrt. Delegacija Sovjetske zveze še ni opredelila svojega stališča. Židovska agencija pa se naravnost sklicuje na to, da bo podala izjavo šele potem, ko ji bo znana sovjetska izjava.

Sovjetska zveza je predlagala, naj se Vietnamska in Indonezijska republika povabita k sodelovanju v gospodarsko komisijo za Azijo in Daljni vzhod. Skupščina je zavrnila predlog s 23 proti 13 glasovom, pri čemer se je vzdržalo glasovanja 17 delegatov.

Klevetniki izgnani iz FLRJ

Beograd, 1. — Dopisnika «New York Timesa» in «United Pressa» sta bila izgnana iz Jugoslavije zaradi klevetanja in lažnivega pisanja o Jugoslaviji.

Začetek IV. balkanskega fizkulturnega kongresa

Beograd, 1. — Četrti balkanski kongres za fizkulturo je začel danes delo v Beogradu. Sodelujejo albanska, bolgarska, madžarska, romunska, tržaška in jugoslovanska delegacija.

Sodelujte pri tekmovanju za najboljše dopise!

TRŽAŠKI DNEVNIK

Kaj misli ZVU o „manifestaciji" v gledališču Rossetti

Tukajšnja šovinistična drhal je za uvod k svojim manifestacijam začela že v petek zvečer terorizirati občinstvo. V gledališču Rossetti se je poslavljala neka skupina plesalk iz Italije. Kot običajno, je tudi tokrat fašistična in esulska svojat uprizorila šovinističen sejem. Najprej so z galerij zmetali letake s šovinistično vsebino, za tem pa so izročili plesalkam šopek rož z nenadomestljivim trakom v nacionalnih barvah. Po «v že naprej določenem načrtu» pa je orkester zaigral melodije italijanskih pesmi, ki jih imajo šovinistične bande vedno na ustih. S silo so ti «manifestanti» prisilili občinstvo, da je vstalo, vendar pa se nek gledalec ni vzdignil in je mirno sedel naprej. Takoj so se vanj zakadile tolpe pobalinov, ga začele pretepavati in ga nato vrgle iz gledališča.

Sreča je, da nas take vandrovske družbe «plesalk» bolj poredko obiskujejo. Še bolje pa bi bilo, da se družbe, ki prihajajo v Trst z določenimi nameni, sploh ne prikažejo več. Vojaška uprava, ki tako nepristransko upravlja to ozemlje, pa ima pred seboj zgovoren primer, kdo izrablja tudi take prireditve v politične namene in pri tem izvaja teror nad mirnim občinstvom.

Da ne pozabimo, pri tej «manifestaciji» so tolovaji pretepli tudi nekega policaja. Radovedni smo, kako bo na to reagirala vojaška oblast.

Prva mera fašističnih zatiralcev je bila ukinitev slovenskega tiska. Zato nam je danes toliko bolj pri srcu. Zato ga širimo in prispevajmo v tiskovni sklad!

Le strnjena mladina bo dosegla svoje cilje

Izvršni odbor zveze komunistične mladine STO-ja je na svoji zadnji seji obravnaval tukajšnji politični položaj in izid pogajanj z drugimi mladinskimi organizacijami.

O vsem tem je izdal odbor sledečo objavo:

Osnovno vprašanje tržaške mladine in demokratične mladine sveta kakor tudi vseh demokratičnih sil predstavlja imperializem, ki grozi z vojno, s katero hoče zasužnjiti narode in da bi na ta način oviral svoboden razvoj mladinskih gibanj. Odpor mladine proti tem temnim nakanam hočejo imperialistične sile streti z raznimi reakcionarnimi pomagači, pri tem se poslužujejo vseh sredstev. Z brezposelnostjo mladih, z lažnivo vzgojo, s podkupovanjem skušajo zrušiti sile mladincev, ki hočejo s svojim delom prispevati k obnovi in razvoju človeške družbe. Rezultati politike imperializma in njenih tukajšnjih pomagačev pa so beda, bolezni, propast določenega dela mladincev in pa politično zločinstvo. Edino uspešno sredstvo v boju proti imperializmu je to, da se vsi pošteni mladinci združijo v enotno fronto, da utrjujejo in krepijo mladinsko fronto, katero zastopa pri nas zveza antifašistične mladine. Pri tem pa ne izključujemo možnosti, da bi se z različnimi mladinskimi organizacijami ustvarile osnove za bodoči končni program za uspešno borbo za koristi in enotnost mladine. V ta namen smo navezali stike s federacijo socialistične mladine. Pri tem smo mislili ustvariti socialistično-komunistični skupen odbor za enotno mladinsko gibanje, kajti na ta način bi se razširil in okrepil pokret mladih demokratov. S kraja so socialistični voditelji pristali na naš predlog. Kasneje pa so se umaknili in nam čez nekaj tednov uradno sporočili, da ne mislijo sodelovati z nami.

Zamolčanje dejstev, objava odklonitve vabila v njihovem časopisu istega dne kot so nam to sporočili in provokacije v ladjedelnici Sv. Marka dokazujejo, da je bilo to vnaprej premišljen načrt, s katerim so iz političnih namenov razbili vsak stik z nami. Očitno so socialistični voditelji Butta, Rossi, Puzzi še vedno popolnoma pod vplivom najslabših elementov desnice. Mladinski socialistični voditelji so do sedaj imeli in najbrže še imajo edini namen, da s socialističnimi frazami skušajo zakriti delovanje reakcije in koristi imperializma. Dasi hočejo biti sredinci, hočeš nočeš branijo s tem demokristjane in druge izdajalce mladinskih koristi. Reakcija noče enotnega mladinskega gibanja, noče, da bi si mladinci priborili v današnji družbi položaj, ki jim pripada. Reakcija noče, da bi se tudi drugi mladinci zavedali svojih pravic. Kadar časopisje strank bivšega CLN-a objavlja članke o mladinskih vprašanjih, nikdar ne postavlja osnovnih zahtev tržaške mladine in nikdar še ni objavilo programa lastnih mladinskih organizacij.

Naš borbeni program za rešitev teh problemov je jasen. Braniti mir, uresničiti demokratično življenje in gospodarsko in politično neodvisnost Trsta, le tako se lahko upremo imperializmu, fašizmu in iredentizmu, ki ogrožajo mir in ovirajo napredek mladine. Omogočiti mladini, da sodeluje v javnem življenju, izkoreniniti korupcijo in moralno propalost pri delu mladine, napraviti konec brezposelnosti in zagotoviti mlademu človeku delo in pravično plačo, ustanovitev nove demokratične šole, da se bodo lahko vsi mladinci izobrazili, doseči enakopravnost mladink in omogočiti zdravo športno udejstvovanje mladine. Zato je treba okrepiti in razširiti bratstvo med italijansko in slovansko mladino, treba je strniti vso mladino v enotno organizacijo. To bomo dosegli le z utrditvijo in razširitvijo enotne mladinske fronte v okviru svetovne demokratične mladine, ki se bori za mir in pravice mladine.

Ta naš program je obenem program vseh poštenih demokratičnih mladincev slovanske in italijanske narodnosti ne glede na socialno stanje ali na strankarsko pripadnost. To je edina pot, da mladina doseže svoje cilje.

Tržaška mladinska brigada Ferdo Bidovec se je vrnila

Po enem mesecu dela na albanski mladinski progi Drač-Elbasan, se je te dni vrnila domov I. tržaška delovna brigada «Ferdo Bidovec», ki je tako častno zastopala Trst. Mladinci te brigade so delali na progi pri Ragoginu, kjer so bili najprej zaposleni pri gradnji mesta, nato pri kopanju zemlje in končno pri gradnji nasipa za novo progo. Za navdušenje, s katerim se je brigada lotila dela, in za uspehe, ki jih je pri tem dosegla, so jo proglasili za udarno. Pred odhodom pa je poveljstvo mladinske proge odlikovalo brigado z redom dela I. stopnje, a komadir brigade je bil odlikovan z istim redom II. stopnje; namestnik komandanta z redom III. stopnje, vsi ostali tovariši pa so bili odlikovani z redom dela. Pet tovarišev so proglasili za udarnike, 7 pa jih je bilo pohvaljenih.

Preden je brigada zapustila albanska tla, so na čast brigade priredili sprejem na glavnem poveljstvu delovnih brigad, ki so zaposlene pri gradnji proge. Pri tem so dobili mladinci tržaške brigade v znak priznanja zastavo udarnikov in spominsko zastavico. V Tirani pa so brigado pozdravili predstavniki vlade, ki so v govoru priznali, da so naši mladinci utrdili prijateljstvo med mladino in doprinesli s tem k miru na Balkanu.

Otvoritev novega cestnega predora

Včeraj ob 10. uri je bila slovesna otvoritev novega cestnega predora, ki veže Istrsko cesto s Senenim trgom. Slovesnosti se je udeležila skupina angloameriških oficirjev s polk. Robertsonom na čelu, predsednik občine Miani in več sto drugih ljudi, med katerimi je bilo mnogo delavcev in uradnikov podjetja Farsura, ki je dokončalo delo v predoru.

Polk. Robertson je prerezal bel trak pri vhodu na Senenem trgu in vsa družba je šla peš skozi predor do Istrske ceste. Predor je razsvetljen z električnimi obločnicami. Ker ima 727 m, je najdaljši predor v Trstu. Širok je 12 m in visok 7.80 m.

Predor so začeli vrtati še za časa nemške okupacije. Oddelek za javna dela je nadaljeval z delom od 22. marca 1946 in zaposlil 680 ljudi z 375.000 delovnimi dnevi. Za pripravljalna dela so potrošili 131 milijonov in za predor sam pa 432 milijonov lir. Od strani sv. Ane sta dokončani tudi obe dohodni cesti, dočim zunanjih del na Senenem trgu ne morejo še dovršiti, ker bo treba podreti še hiš.

Program proslave 7. novembra

Komentar AIS-a in naš

Trst, 1. (AIS) — Poročevalski urad Zavezniške vojaške uprave britansko-ameriškega področja STO-ja je izdal danes naslednjo izjavo:

«List ‚Lavoratore' je v svoji številki z dne 31. oktobra 1947 objavil naslednji članek, (ki ga mi podajamo v slovenščini):

«Trideseta obletnica boljševiške revolucije» — Proslava za sedmi november.

Ob priliki sedmega novembra, tridesete obletnice oktobrske revolucije, so na sporedu naslednje proslave:

Od tridesetega oktobra do šestega novembra: ljudski sestanki, ki bodo poudarili pomen in važnost Oktobrske revolucije.

Četrtega novembra ob 11.30: koncert godbe «Rinaldi» na trgu Unità.

Sedmega novembra ob 16.30 shod na trgu Unità s povorkami pred in po shodu. Po 22. uri bodo v vseh krožkih manifestacije ljudskega navdušenja z artistično-kulturnimi prireditvami, zbori, plesi itd. Ob 20.30 kulturna prireditev v Ridottu gledališča Verdi ali v gledališču samem (simfonični koncert in umetni ples).»

Podajamo vam sledečo analizo tega članka z zadevnimi komentarji:

31. oktober ob 14. uri — publikacija članka v listu «Lavoratore», v katerem je med drugim rečeno,

1. «da je bil za četrti november na sporedu koncert godbe na trgu Unità.

Komentar: Ob tem času danes ni na Zavezniško vojaško upravo prišla še nobena prošnja za izvedbo tega koncerta. Obvestilo za ta koncert, katerega je objavil «Lavoratore», zavaja toliko bolj v zmoto, v kolikor

a) sta list «Giornale di Trieste» v svoji številki z dne 30. oktobra in list «Voce libera» v svojih številkah z dne 25. in 30. oktobra že sporočila, da je bil trg Unità nakazan za 11.30 uro dne 4. novembra Legi Nazionale za koncert — za to informacijo bi «Lavoratore» pač moral vedeti.

In je netočna, v kolikor je

b) tozadevna prošnja, ki jo je predložila SIAU in katera je prišla približno ob 16.30 uri dne 31. oktobra v roke višjega nadzornika policije področja, prosila za dovoljenje za izvedbo koncerta godbe na trgu Unità ne za dan 4. novembra, kakor je to zatrjeval «Lavoratore», temveč za dan 9. novembra.

Ta prošnja je zdaj v preučevanju ter je pod pogojem, da se bodo organizatorji držali normalnih pravil, možno, da bo odobrena.

2. Shod s sprevodi pred in po shodu je bil v načrtu za dne 7. novembra ravno tako na trgu Unità.

Komentar: Ob uri, v kateri je bil izdan «Lavoratore», ni prišla še nobena prošnja, niti ni zaradi tega Zavezniška vojaška uprava mogla odobriti takšno prošnjo. Prošnjo je za tem sprejel višji nadzornik policije področja ob 16.30 uri dne 31. oktobra, kakor to tudi zatrjuje v svojem članku list «Lavoratore», ter je bila zavrnjena na osnovi razmotrivanja, da ni Zavezniška vojaška uprava dovolila nikoli nobenega političnega shoda na prostem v mestu Trst, razen z izjemo obeh dnevov prvega maja leta 1946 in 1947. To načelo ostaja neizpremenjeno.

Zaradi netočnih informacij in takšnih, ki bi lahko zavedla v zmoto, katere vsebuje članek v listu «Lavoratore», je Zavezniška vojaška uprava izdala zvečer dne 31. oktobra svojo izjavo. To izjavo pa, čeprav so jo dali na razpolago vsem časopisom, nista objavila list «Corriere di Trieste» in list «Primorski dnevnik» v svojih izdajah dne 1. novembra. Omenjamo, da ta dva časopisa torej nista izpolnila svoje dolžnosti, ki je ta, da obveščata javnost o vprašanjih splošnega interesa, v posebnem primeru, da popravita netočno informacijo in takšno, ki bi lahko zavedla v zmoto in katera bi lahko bila izvor širokim nesporazumom.

Ko je komisar tržaškega področja vprašal ravnatelja lista «Lavoratore» zjutraj dne 1. novembra 1947, je ta v svoje opravičilo izjavil, da mu je informacije, ki jih je vseboval članek, dala SIAU in da je zaradi tega menil, da so informacije točne ter da je zadevna prošnja že bila predložena in tudi odobrena od Zavezniške vojaške uprave.

Vendar pa bi ta članek, četudi je le netočen in takšen, da bi zamogel zavesti v zmoto v najboljši izmed možnosti, mogel v pomanjkanju pojasnila s strani Zavezniške vojaške uprave biti povod razširjanju nesporazuma ter izzvati znatni nered, za katerega bi bilo mogoče imeti ravnatelja lista «Lavoratore» za osebno odgovornega.

Se enkrat naj spomnimo vse urednike, da pritiče njim osebno odgovornost, da se prepričajo, da je vsak članek, ki je objavljen v njihovih časopisih, točen z vseh stališč.

∴

Glede sporočila ZVU od predvčerajšnjim zvečer sporoča *odbor za proslavo 7. novembra sledeče:*

«Glede sporočila ZVU o manifestacijah za 7. november, 30. obletnico Oktobrske revolucije ugotavljamo sledeče: Dne 27. oktobra je odbor za proslavo 7. novembra poslal ZVU (prefektura soba št. 49) pismo, s katerim prosi dovoljenje za izvajanje koncerta godbe «Rinaldi» no trgu Unità napovedanega za 4. november (prošnja je bila tedaj oddana pravilno 8 dni prej).

Ker ni bilo nobenega odgovora, so bile oddane — vedno v sobi 49 — dve prošnji: za dovoljenje koncerta godbe «Rinaldi» na dan 9. novembra in za dovoljtev javnega zborovanja na trgu Unità za 7. november (prošnja je bila oddana več kot en teden prej). Uradnik je vprašal, če bodo svirali politične himne ali ne in po katerih ulicah bodo povorke kakor tudi za službene govornike na zborovanju. Nato, da bo oddal obe prošnji naprej.

Se vedno včeraj ob 15.30 (tedaj pred 16.30) je bil oddan v sobi št. 49 seznam ulic, po katerih bodo povorke kakor tudi imena govornikov, razen tega pa je bilo razloženo, da se bodo svirali komadi, himne in ljudske pesmi. Oddana je bila še tretja prošnja in sicer za gledališče Verdi za kulturno manifestacijo, ki naj bi se vršila 7. novembra (torej 8 dni prej).

Prvi dve prošnji so zadržali s pridržkom glede prve, s tem da naj se tekom dopoldneva odda definitivni program koncerta godbe. Tretjo pa da bodo vzeli v poštev samo v primeru, če bo priloženo tudi dovoljenje s strani ravnateljstva gledališča Verdi.

Prošnje, poleg tega, da so bile oddane pred 16.30 včeraj, je ZVU prejela najmanj teden dni pred predvidenim datumom. Zaradi tega je obvestilo poročevalskega urada ZVU nerazumljivo».

∴

K gornjemu obvestilu poročevalskega urada ZVU pripominjamo sledeče:

1. Ugotavljamo, da je postopek ZVU v gornjem primeru glede pripombe, da nismo objavili predmetnega sporočila AIS-a pristranski, in sicer zato, ker n. pr. dnevnik «Voce libera» tudi ni omenjenega sporočila objavil, da ne naštevamo drugih tržaških listov;

2. smatramo, da načelno ni naša dolžnost objavljati vseh vesti, ki jih prejmemo od AIS-a, čeprav bi se skoraj za vsako dalo z enega izmed najrazličnejših vidikov reči, da je vest splošnega interesa, kar bi pomenilo, da bi «Primorski dnevnik» postal glasilo poročevalskega urada ZVU, ne pa glasilo Osvobodilne fronte STO-ja. Glasila ZVU pa v slovenščini ne rabi, saj je vendar zdavno ukinila svoj «Glas zaveznikov»;

3. zaradi vsega tega in pa predvsem zato, da ne bi prišlo «do širokih nesporazumov», naprošamo ZVU, da nam v bodoče blagoizvoli izdati službeni nalog za vsako vest, za katero zahteva, da jo objavimo. V tem primeru pa naj obenem razglasi, da je svoboda tiska na angloameriškem delu STO-ja samo še iluzija.

KOLEDAR

Nedelja 2. novembra
Tobija, Zala.
Sonce vzhaja ob 6,46, zahaja ob 16.47. Dolžina dneva 10.01.

Jutri 3. novembra
Silva, Vanja.

Spominski dnevi

1941 *sta novomeška in mokronoška skupina partizanov napadli nemško postojanko na Bučki na Dolenjskem.*

Sneg se ne suši na peči.

Žigosanje osebnih izkaznic za Milje, Devin in Občine

Poročevalski urad Zavezniške vojaške uprave anglo-ameriškega področja STO-ja je izdal danes naslednje obvestilo:

Ker bodo počenši z 18. uro dne 4. novembra 1947 zaprti uradi za žigosanje osebnih izkaznic v policijskih področjih Milj, Devina in Občin, naj vse osebe, ki prebivajo v teh področjih in katere do tega dneva še niso dale žigosat svojih osebnih izkaznic, pridejo na poveljstvo policije področja, da bi dobile žig na izkaznici.

„Kraljica palčkov" v Škednju

Danes ob 15.30 uri bo rojanski otroški oder predvajal v Domu kulture v Škednju spevoigro v treh dejanjih «Kraljica palčkov», ki je nadaljevanje Ribičič-Grbčeve spevoigre «V kraljestvu palčkov».

Pridite vsi, ne bo vam žal!

Odkritje spomenika padlim v Boljuncu

Danes bodo v Boljuncu odkrili spomenik padlim borcem. Ob 10. uri bo maša zadušnica za padle, ob 14. uri pa blagoslovitev in odkritje spomenika. Sodelovali bodo zbori in godbe delovali bodo zbori in godbe vsega okraja. Vabimo tudi druge.

Strelivo v morju

Pri čiščenju morskega dna v Novem pristanišču pred obalo št. 7, so našli v petek dopoldne zaboj, v katerem je bilo 300 nabojev za strojnico kalibra 8 mm. Delavci so poklicali pobiralce min, ki so odnesli najdeno strelivo na bolj primeren prostor.

Odg. urednik DUSAN HRESČAK
Tisk Stabilimento Tip. Triestino

Ob 40-letnici poroke

TEREZIJE in RAFAELA BUCIK

želijo obilo sreče OTROCI VNUKI in ostali sorodniki.

V Trstu 3. novembra 1947.

Enotni sindikati

Zadruga stavbinskih delavcev, Zidarji, tesarji in kovinarji tržaške zadruge stavbinskih delavcev in združene zadruge (Cooperativa Union) so vabljeni na sestanek, ki bo 2. novembra ob 10. uri v ul. Imbriani 5, soba 9, zaradi obravnavanja vprašanj, ki so važna za obe zadrugi.

Radijski sporedi

v nedeljo 2. novembra 1947.

TRST II. — 236 m

7.30 Koledar, 7.35 Jutranja glasba, 7.45 Napoved časa in poročila, 8.00 Nedeljski jutranji pozdrav, 9.30 Kmetijska ura, 10.00 Prenos maše od Sv. Justa (15 minut klasične glasbe), 11.15 Klasična glasba; 11.30 Pridiga; 11.45 Reproducirana glasba, 12.45 Napoved časa in poročila, 13.00 Glasba po željah, 13.45 Glasba slovanskih skladateljev, 14.15 Pregled tiska, 14.29 Čitanje popoldanskega sporeda, 16.30 Otroška ura, 17.00 Opera: Gounod: «Faust», 19.45 Napoved in poročila, 20.00 Zbor s Proseka, dirigent Cibic, 20.15 Komorna glasba, 20.45 Kulturno predavanje, 21.00 Slušna igra, 21.50 Simfonična glasba, 22.45 Pestra glasba, 23.15 Napoved časa in poročila.

Zahvala

Vsem, ki ste v tako lepem številu spremili na njegovi zadnji poti mojega dragega moža

RIHTER-ja KARLA

se najtopleje zahvaljujem. Posebna zahvala domačemu pevskemu zboru.

Bane 31.10.1947.

ŽALUJOČA SOPROGA IN DRUŽINA BAN

FIZKULTURA

Nogomet in kolesarstvo v ospredju današnje športne nedelje

Današnja športna nedelja bo potekala v znamenju kolesarske dirke za pokal «Marijana Košute», ki jo organizira Tržaška kolesarska zveza, s startom ob 9. uri izpred «Cedasa» v Barkovljah ter v nogometnem prvenstvu STO-ja. Nedvomno je spored dovolj bogat, da bo zadovoljil številno športno občinstvo. Nogometni spored je sledeč: *Stadion:* ob 8.30 Pristaniščniki-Sv. Ana; ob 10 uri Montebello-Nabrežina. *Igrišče Ponziane:* ob 14.30 Škedenj-Aurora. *Igrišče v Ankaranu:* ob 14.30 Milje-Dreher. *Igrišče v Umagu:* ob 14.30 Umag-Costalunga. *Igrišče v Piranu:* ob 14.30 Piran-Magdalena. *Igrišče v Izoli:* ob 14.30 Izola-Tovarna strojev. *Igrišče Sv. Ivana:* ob 10 uri Ponziana-Rojan.

Objave ZDTV

Šahovski odsek. Pred kratkim se je ustanovilo šahovsko društvo «Alabarda», ki ima svoj sedež v prostorih kavarne «Friuli» v ul. Tarabocchia. Vpisnina znaša: za redne člane 50 lir, za podporne 100 lir; članarina pa za redne 20 lir na mesec, za podporne pa 50 lir na mesec.

Nogometni odsek. V torek 4. t. m. ob 19. uri bo v prostorih ZDTV sestanek vodij nogometnih enajstoric, ki bodo sodelovale v prvenstvu tržaškega okrožja.

V torek 4. t. m. ob 20. uri bo v prostorih ZDTV sestanek predstavnikov sledečih športnih društev: Škedenj, Montebello, Magdalena, Costalunga, Milje, Nabrežina, Tovarna strojev in Sv. Ana.

Košarkarski odsek. Na podlagi sodniških poročil so bile verificirane vse tekme, razen Tomažič-Skoljet. *Kazni.* Zaradi nedostojnega vedenja do sodnika se kaznuje s prepovedjo igranja vsega turnirja igralec Tomažiča Verita Bruno, z zabrano enkratnega igranja pa igralec Tomažiča Peselli Giuseppe. *Opomini.* Opominjajo se sledeči igralci: Zanetti (Barkovlje), Cerlienco (Barkovlje), Dudine (Izola), Gondolo (Greta), Lisiot (Greta), Guadagnan (Tovarna strojev), Corazzi in Mikol (Tomažič), Gabrielli (Barkovlje), Krajnc (Skoljet), Stopar (DSZ) in Rustja (ECA).

S ponarejenim čekom je kupoval jajca

V petek okrog 17.30 je prišel v trgovino z jajci v ul. Scalinata št. 3 neznanec, ki je naročil 500 jajc po nalogu, kakor je dejal, neke tržaške bolnice. Račun je znašal 20.900 lir. Neznanec je izročil Stefaniju v plačilo ček za 36.000 lir in zahteval 15.000 lir nazaj. Trgovcu se je zdelo sumljivo in ni hotel čeka, ampak je neznancu rekel, da bo plačal, kadar bo prišel po blago.

Neznanec je še nekaj časa vsiljeval ček, ko pa je videl, da je njegov trud zaman, je odšel. Kmalu potem je lastnik Stefani odšel iz trgovine. To priliko je neznanec, ki je bil zunaj na straži, izrabil, se povrnil v trgovino in vsilil svoj ček trgovčevi ženi, ki mu je tudi izplačala višek 15.000 lir.

Neznanca seveda ob dogovorjenem času ni bilo, da bi dvignil jajca. Ko je Stefani hotel v banki zamenjati ček, je zvedel, da zanj ne bo nič dobil, ker je ponarejen.

DAROVI IN PRISPEVKI

Družina Simonič z Opčin je darovala za Dijaško matico 1000 lir in ne samo 500, kot je bilo včeraj pomotoma javljeno.

POZOR! MIZARJI!
Pred nabavo mizarskih potrebščin je v vašo korist, da obiščete SKLADIŠČE TVRDKE
PANGOS
TRST, ulica Gatteri št. 34, telefon št. 93-682,
ki vam nudi prvovrstno blago, vse vrste vezanih plošč, panel (faesite), lesonit (furnir), lesene liste in klej.
Prodaja na debelo in drobno po SOLIDNIH CENAH.

Obveščamo svoje cenjene odjemalce, da je prispela nova pošiljka **malih prašičkov za rejo**
VIVODA JUST
ŽAVLJE 38

FRANJO RUPENA & Ci
dr. z o. z.
T R S T
Ul. Udine 15 - tel. 86-48
Uvoz = izvoz = zastopstva
Trgovina na debelo z vsakovrstnim lesom, premogom, ogljem, drvmi za kurjavo, stroji, avtomobili in vinom.
PREVOZ BLAGA

DEŽNI PLAŠČI
OBLEKE, HLAČE, PLAŠČI
V VELIKI IZBIRI PO NAJUGODNEJŠIH CENAH V
MAGAZZINI DEL CORSO
CORSO 1 - PIAZZA DELLA BORSA (Galleria A. Protti)

UIVOD D.D.
UVOZNI IN IZVOZNI ZAVOD
posreduje vse vrste poslov s tuzemstvom in inozemstvom
★
T R S T
UL. CICERONE 8
TELEFON 80-00 - 29-306 - 56-38

KRZNARSTVO TRIESTINA
TRST — TRG S. GIOVANNI 4-III. — TELEF. 25-075
VELIKA IZBIRA
navadnih in izbranih krzen
NAJNOVEJŠIH VZORCEV po zelo UGODNIH CENAH.
POSEBNA PROPAGANDNA PRODAJA OB OTVORITVI.
IZVRŠUJEMO IZDELAVO NATANČNO PO MERI.
Obiščite nas z zaupanjem: vaš obisk nam bo res dobrodošel in boste lahko prihranili ter si nabavili kvalitetno blago.

Po znatno znižanih cenah
ŠTEDILNIKI — emajlirani in pleskani.
ŠTEDILNIKI — na plin, elektriko in premog.
PEČI za kurjavo z drvmi, premogom in žaganjem.
DIMNOVODNE CEVI in kolena.
TEHNIČNI IN SANITARNI PREDMETI.
OGREVALCI za kopeli na drva in elektriko, kopalne kadi in vodovodne pipe vseh vrst.
RAZNOVRSTNO ORODJE.
OKOVJE za pohištvo in vsa mogoča železnina.
Poleg tega bogata izbira vseh GOSPODINJSKIH POTREBŠČIN
„INTRA"
družba z. o z.
Trst - ul. Roma 22 - telef. 85-43

KMETJE - VRTNARJI!
Semena, krmo za živino, orodje
vse kmetijske potrebščine - Vam nudi
Kmetijska nabavna in prodajna zadruga
z o. j. v TRSTU
Uradi in skladišče: UL. U. FOSCOLO št. 1 — Tel. 94-386.
Prodajalna: UL. S. MERCADANTE št. 4 — Tel. 88-19.

Turistični izlet v ZAGREB
od 15. do 19. novembra 1947.
Vpišite se pri UTAT, CIT, TURISANDA in ADRIA-EXPRESS v ul. Fabio Severo 5 - Tel. 29-243, do sobote 8. novembra 1947.

Službo dobijo takoj
1 gradbeni inženir,
2 gradbena tehnika,
2 tehnična administratorja,
vsi s prakso. — Ponudbe na gradbeno podjetje «EDILIT», KOPER.

Ortoped
Nicola Becchi
TORINO - VIA REGGIO 8
specialist za odstranitev
KILE
brez operacije
osebno znan v naši pokrajini objavlja eno izmed tolikih zahvalnih pisem:
Cenjeni gospod N. Becchi!
Skozi 25 let sem trpel zaradi dveh velikih kil ter sem vsako leto izmenjaval navadni kilni pas, toda brez kakršnega koli izboljšanja. Ves obupan sem dočakal starost 74 let, ko so mi končno nasvetovali, naj se obrnem na vas, ki ste mi s svojim popolnim aparatom v kratkem času popolnoma odstranili obe kili.
Zagotavljam vam, da vas bom ob vsaki priliki toplo priporočil.
Romano Barbolin,
Creola di Saccolongo (Padova)
TRST, v sredo 5. in četrtek 6. novembra: Hotel «Continental».
GORICA, v petek 7. novembra: Hotel «Universal».
TRBIC, v petek 7. novembra: Hotel «Moncenisio».

Dr. GAETA, zobozdravnik
Izdeluje proteze v jeklu, zlatu, kavčuku in plastiki. Največja garancija. Sprejema od 10. do 12. in od 13. do 19. (Govori slovenski)
TRST, ul. Torre Bianca 43 (vogal ul. Carducci)

Vpisovanje v šoferski tečaj v Bazovici še traja. — Vpis v gostilni Mahnič

ZAKONSKO SPALNICO, popolnoma novo in masivno, prodam zaradi odhoda. — TRST, ULICA ALFIERI, št. 9, vrata 1.

KRZNARSTVO ZILIOTTO
1.) Našli boste vsa najboljša krzna in kože za krzna.
2.) NAJNIŽJE CENE NA DANAŠNJIH TRŽIŠČIH.
3.) Kože najboljše kakovosti in najboljše izdelave.
ZILIOTTO jamči za svoje blago in na zahtevo odtrga podlogo pri vseh svojih krznenih plaščih, da dokaže izvrstno kakovost.
OLAJŠAVE PRI PLAČEVANJU
ZILIOTTO - Trst, ul. Trento 11 - tel. 29374

Borba Koroške za priključitev k Jugoslaviji

Prepovedane zastave, prepovedana zborovanja, antifašisti pred sodišči; namesto CLN-a — Heimatbund; jugoslovanski emigranti; zavezniška vojaška uprava. — Toda v borbi so Korošci neomajni kakor Primorci.

Koroškim Slovencem v Avstriji ne priznavajo niti najosnovnejših pravic, saj jih bivši nacisti zatirajo kakor doslej. Partizani so s svojim krvnim plebiscitom in s svojo borbo pregazili staro mejo in papirnati plebiscit iz leta 1920, ki je to krivično mejo ustvaril. Koroški Slovenci so bili edini, ki so se v mejah «Velike Nemčije» borili proti nacizmu. Borbe se je na Koroškem udeležilo nad 3000 partizanov, pri čemer jih je bilo 1200 mrtvih, ranjenih in pogrešanih. Kljub tej borbi pa jih je po koncu vojne

Korošica

čakalo razočaranje in bivši zavezniki niso pokazali za njihove pravične zahteve prav nikakega razumevanja.

Zato se ne smemo čuditi, če ne uživajo Korošci prav nobenih pravic. Ne priznavajo jim niti ene politične organizacije. Osvobodilna fronta, ki je začela borbo proti nacistom že leta 1942., še ni priznana, prepovedali so organizacijo koroških partizanov, mladinsko organizacijo in fronto antifašističnih žena. Zvezo slovenskih izseljencev pa so na vse načine ovirali in preganjali, preden so jo priznali. Leta 1945. so jim hoteli s silo preprečiti povratek v domovino. 15. aprila 1946. ob četrti obletnici prisilnega izseljevanja je policija napadla in s silo razgnala skupščino izseljencev, škofija pa je prepovedala sveto mašo za žrtve. Pri tem se je zlasti odlikoval bivši Hitlerjev oficir in sedanji upravitelj policije za Koroško polk. Stossler. Šele po 18 mesečni borbi so avstrijske oblasti na pritisk ljudskih množic priznale Zvezo.

V pogledu denacifikacije niso dejansko ukrenili prav ničesar. V vseh službah so ostali nacisti. Omenjeni Stossler, ki je še v maju 1945. nosil uniformo nacističnega podpolkovnika, je bil povišan v polkovnika. Takih primerov bi lahko našteli ogromno.

Osvobodilni front, še niso dovolili lastnega časopisa in «Slovenskemu vestniku», ki izhaja na Dunaju in ki edini zastopa interese koroških Slovencev, delajo vse mogoče ovire. Medtem pa izdajajo slovenski belogardisti pod zaščito angleških oblasti «Koroško kroniko» in v uredništvu ni niti enega koroškega Slovenca. Belogardisti imajo v rokah tudi slovensko oddajo na celovškem radiu, kjer nemoteno gospodarijo. Bivši domobranski oficir Jože Cuješ je na primer prekinil emisijo prosvetnega društva iz St. Ilija, ker je imelo na sporedu pesem, ki je vsebovala besedo «partizan».

Nemški nacisti so oživeli tudi bivši «Heimatbund» pod imenom «Zveze južnih Koroščev, zvestih domovini». Ta organizacija izdaja svoj list «Unsere Heimat», v katerem širi velikonemško propagando in kleveta partizane ter Osvobodilno fronto.

V zadnjem času so se začele oblasti posluževati tudi provokacij. Tu pa tam dovole kako prireditev, nato pa dopuščajo članom omenjene velenemške organizacije, da te prireditve motijo in preprečujejo. Ko ljudstvo na to izzivanje reagira, mu pa sodijo. Tako se je pripetilo na primer v Železni Kapli, zaradi česar so obsodili več antifašistov, ki so nosili slovenske zastave.

Koroško ljudstvo pa kljub temu ne kloni in se z vso odločnostjo bori za priključitev k FLRJ, ker ve, da je njegova pravda pravična, in ker naroda, ki se bori za svojo svobodo, ne more nihče premagati.

Po «Naprijedu».

Na vseh mrtvih dan

Takrat, ko je prvič ročice razprl,
takrat si v radosti plašno vztrepetala:
Samo, da mi ne bi, da ne bi umrl!

Takrat, ko na prsih je tvojih še spal,
takrat si mu nežno v solzah šepetala:
Glej, kmalu iz tebe cel fant bo postal.

Postal je tak fant, da bi gore premikal,
nikdar se ni klicu svobode izmikal.
Tako si mu segla poslednjič v roko,
in v tebi je tlelo: Da! Vrnil se bo!

Zdaj veter raznaša besede njegove,
prisluhni natanko, da čuješ glasove:
Lepo je, veš mama, lepo je živeti,
toda, za kar sem umrl, bi hotel še enkrat umreti.

KAJUH

Naše gledališče že dve leti ovirajo pri delu

Zapiski in vtisi z obiska pri naših gledaliških umetnikih

Po bogatem udejstvovanju na področju dramatike pred fašizmom ter po Jocovem frontnem teatru — ali po igralski skupini IX. korpusa kakor se je imenoval, so takoj po osvoboditvi po vaseh diletantske skupine rasle kakor gobe po dežju. V Trstu, kulturnem središču primorskih Slovencev, pa se je osnovalo Slovensko narodno gledališče, da posreduje svojemu ljudstvu s slovensko besedo resnično umetnost in da predstavi kulturo svojega ljudstva vsem onim, ki jo žele spoznati, ter onim, ki jo ne znajo ali nočejo ceniti. Samo osnovanje našega gledališča je torej slonelo na gledaliških tradicijah našega ljudstva, katere je prekinil fašizem, ter na onih načelih zdravega človeškega stremljenja po napredku in kulturnem dopolnjevanju med vsemi narodi sveta...

152-krat je od takrat gostovalo Slovensko narodno gledališče po različnih krajih Slovenskega Primorja in v Trstu. Ne bi hoteli obujati spominov, kako so bili povsod sprejeti. Mi vsi smo jih vzljubili in danes skoraj ni človeka po našem podeželju, ki ne bi z neko posebno radostjo spoznal v našem Košuti Jerneja...

In vprašajte vse naše igralce po vrsti, da vam povedo, koliko podobnih ganljivih srečanj so že doživeli!

Morali smo tudi mi k njim, da jih malce povprašamo o njih delu, da potem seznanimo vse naše čitatelje, ki jih tolikanj pričakujejo.

Dr. A. BUDAL, upravnik SNG

Prav za prav smo to hoteli že nekaj tednov tega. Vendar so nas takrat ustavljale novice, da jim nočejo dati dvorane na razpolago. Čakali smo in čakali. Povsod po svetu so se med tem začela odpirati vrata Talijinih hramov, časopisje je prinašalo obširne kritike in recenzije predvajanih del — le v našem listu smo bili prisiljeni zaradi kolonialne politike, ki pa mora biti danes že v kolonijah absurdna — objavljati le protest za protestom, apelirati na domačo in svetovno javnost itd.

Zadeva se ni premaknila z mrtve točke in nekdo, ki mu prav gotovo ni bilo do humorja, nam je prišepnil «Pohitite, dokler prehlad ne pobere vsega glasu našim igralcem, kakor se je to zgodilo lani Sancinu in drugim, ko so bili na skušnji — vedno po zaslugi naše ZVU — v neki nezakurjeni sobi v Škednju zaviti v odeje!»

V neki hiši za Sv. Justom, kjer gostuje po prijaznosti gospodarjevi naše gledališče sredi trušča in hrupa, smo poiskali novega upravnika tov. dr. Budala. Med splošnim prerivanjem, odpiranjem in zapiranjem vrat, kričanjem režiserjev, ki so izmenoma vežbali z igralci različne scene iz del, ki so v letošnjem repertoarju, smo komaj utegnili razumeti, da moramo počakati, dokler se vaje ne bodo končale, kajti sicer je vsak razgovor nemogoč.

Bili smo v majhni predsobi, kjer so bili vsi igralci, ki pripravljajo «Kralja na Betajnovi»: Košič, Nakerst, Lukež, Rodoškova, Drolčeva, Gabrijelčičeva, Sancin, Starčeva, Košuta, Raztresen in drugi. Živahno so se pogovarjali med seboj, se zbirali okrog mladega režiserja Babiča — nove pridobitve za naše gledališče. Vsako toliko se je oglasil proseč: «psst», da je za trenotek potihnilo kakor v cerkvi. Izza vrat smo tedaj začuli Podkrajška, ki je skupno z drugimi pripravljal «veselo uro» za radijsko oddajo. Toda vse le za trenotek. Potem zopet tak šunder, da niti neutrudljive Zore, ki je tipkala, kakor da ne bi bilo nikogar okrog nje, ni bilo slišati.

Nekdo izmed nas je nekaj rekel o živcih in nervozno prižgal cigareto.

No — končno so iz «dvorane» prišli Podkrajšek in ostali. Babič je tedaj povabil vse «betajnovce» na skušnjo. Tako smo videli skušnjo tudi mi. Sobo, ki ima 38 kv. metrov, so s preprogo razdelili v dva dela. Ena stran sobe je predstavljala oder, druga pa dvorano. Režiser in mi smo bili pa publika. Na oder, ali bolje z enega kota sobe v drugi — so prenesli mizico in nekaj stolov, da so tako pripravili scene. Režiser Babič nam je pred začetkom povedal, da so v levem in desnem kotu vrata, označil, kje naj bi bila tretja, kje naj bi bilo okno, itd. Potem se je začelo.

Kako je bilo, ne smemo povedati. Le toliko: Kljub temu da skušnje trajajo malo časa, da so šele pred nedavnim pričeli s študijem, je uspelo našim igralcem tolikanj izdelati posamezne vloge, da pričakujemo mnogo. Izvajanje nas je tolikanj potegnilo za seboj, da nismo niti opazili, da igralec ni na pr. odšel skozi vrata, temveč da je ostal ob steni na oni strani preproge.

Ko smo se kasneje sestali z dr. Budalom, smo se težkega položaja, v katerem deluje naše gledališče, in brezprimernega škandala, ki ga ta položaj predstavlja, zavedli še bolj. Saj ni čudno! Dr. Budal nam je po vsem tem, kar smo sami videli, pripovedoval o letošnjem repertoarju našega gledališča.

Repertoar, ki ga pripravlja Slovensko narodno gledališče, je sestavljen iz tistih nagibov, ki bi morali biti lastni slehernemu umetniku ali gledališču: plemenititi, bogatiti, dvigati umetnost in kulturo sploh — na višjo stopnjo; konstruktivno prispevati gradnji boljše človeške družbe; braniti kulturo in civilizacijo pred novimi vojnami in pustošenji. Tako bomo videli «Kralja na Betajnovi», «Županovo Micko», «Miklovo Zalo», Goldonijevo komedijo «Baruffe chlozzotte», Molèerovega «Skopuha», Shakespearjev «Sen kresne noči», Simonovo «Rusko vprašanje» in Fadejevo «Mlado gardo».

Ce...

Na poslednje štiri intervencije so doslej dobili le negativne odgovore. Polkovnik Gardner je rekel, da ne more nakazati našemu gledališču nobene dvorane, ki jo imajo na razpolago vojaške sile — ker za to «ni kompetenten». Trdil je celo, da Slovensko narodno gledališče s svojimi predstavami izziva nerede (podrobneje bomo o tem razgovoru poročali). Za dvorano Verdi tudi ni kompotenten, pač pa občinski svet. Le ta pa — kadar gre za vprašanje dodelitve dvorane gledališča Verdi našemu gledališču — tudi «ni kompetenten»... Z drugimi besedami: Ljudje od Slovenskega narodnega gledališča naj bi hodili toliko časa od vrat do vrat, od Judeža do Kajfeža, da bi se naveličali.

Jasno je, da se to ne bo zgodilo! Našim umetnikom, nam vsem je bil vedno svojstvem optimizem in vera v pravico in napredek.

Kot narodnostna skupina, ki skupno z Hrvati in Italijani sestavljamo prebivalstvo STO-ja, moramo dobiti *povrnjeno* (!) gledališko dvorano, ki smo jo zgubili ob požigu Narodnega doma, da tako damo naši dramski umetnosti prepotreben center.

Ako danes nekateri ne razumejo vsega onega, kar nam po občečloveških načelih pripada, naj znajo ločiti vsaj: «kaj je moje in kaj je tvoje».

Prizor iz že odigrane Schawove komedije: «Kako zabogatiš»

Prvo italijansko-slovenska slovnica v Trstu iz leta 1811...

ITALJANI O NAS

ob začetku XIX. stoletja

V rokah imamo redek izvod italijansko-slovenske slovnice, ki je izšla v Trstu leta 1811. pod naslovom «Saggio Grammaticale Italiano-Cragnolino». Avtor te zanimive slovnice je odvetnik Franul Vicenzo, ki ga najdemo za časa Združene Ilirije med predstavniki tržaškega mestnega sveta. Franul je znan kot pravnik ter ljubitelj znanosti in umetnosti. Zaradi tega se je čutil tudi zelo navezanega na nekatere člane znane plemiške rodbine Porzia, ki se je kakor nekoč v Sloveniji Valvasor ali pa baron Zois, bavila z znanostjo in umetnostjo. Svoje delo, iz katerega veje ljubezen do slovenskega jezika, je posvetil princu Francu Serafinu Porzii, ki je imel posestva tudi na Krasu in tako imel stike s Slovenci. Franul piše v posvetilu, da je knjiga posvečena jeziku, «na katerega je navajeno Vaše (njegovo) uho».

Franul in slovenski protestantovski pisatelji ter Linhart

Franul je poznavalec slovenske književnosti, slovenščine in celo slovenskih narečij. Navaja važnejše slovenske protestantovske pisatelje ter tudi prve preporoditelje. Navdušuje se za prvega slovenskega dramatika Linharta in slovnici dodaja njegovo veseloigro «Veseli dan ali Matiček se ženi». V tretjem delu knjige imamo še italijansko-slovenski slovarček s kratkimi reki in pregovori.

Gospodarska in politična sila Slovencev v Trstu

Pri listanju po slovnici se sama ob sebi vsiljuje misel: Zakaj se je Franul lotil s tako vnemo pisanja italijansko-slovenske slovnice? Iz tega sledi enostaven zaključek, da Franul s svojimi nazori ni bil ravno osamljen, da je računal, da se bo njegove slovnice posluževalo napredno italijansko prebivalstvo. Iz tega pa sledi, da so tedanji Slovenci v Trstu prav gotovo predstavljali precejšno silo v gospodarstvu kakor v politiki. Razmah slovenske književnosti in znanosti za časa Združene Ilirije (1809-1813) je naletel na ugoden odmev pri Slovencih v Trstu. Franulove slovnice so se lahko posluževali Italijani in Slovenci.

Povezava Trsta s svojim zaledjem

Pri Franulu se pojavljajo docela sodobne misli. Vidi se, da je bil Trst tedaj navezan na svoje prirodno zaledje. Tu nam prihaja na um vsa ona težka borba, ki jo opisujejo nekateri tržaški zgodovinarji in ki je šla za tem, da si Trst zagotovi povezavo s svojim zaledjem. Ta borba objema v zelo izraziti obliki celo 15. in 16. stoletje. Znano je, da je tedaj tržaška občina kupila od goriških grofov ozemlje s središčem v Podgradu, od koder je vodila iz Kranjske pot v Buzet, samo da bi preprečili, da se Kranjska ne bi navezala na istrska pristanišča. Franul izjavlja odkrito, da je okolica Trsta popolnoma slovenska ter da je Trst na to okolico tudi gospodarsko navezan. Pravi namreč: «Mi, ki smo prav tako *slovanskega porekla* (poděrtal Franul), ki pripadamo staremu ilirskemu ljudstvu (naciji), ki živimo v mestu, v čigar podželju *je razširjen le slovenski jezik* (poděrtal Franul), mi, ki živimo v stalnih stikih s *slovenskim ljudstvom* (poděrtal Franul), ki nam *nepoznavanje njegovega jezika* (poděrtal Franul) zadaja precejšne udarce celo v domačih gospodarskih zadevah, — ali ne bi morali biti združeni v istem hotenju? Ali ne bi bilo primerno, da se posvetimo učenju jezika, čigar proučevanje nam je ravno tako koristno kakor potrebno?»

Šovinizem izumetničena tvorba vladajočih reakcionarnih slojev

Tako ni mislil v tedanji dobi samo Franul, marveč še marsikateri drugi njegov sodobnik, ker v Trstu tedaj še ni bilo šovinistične gonje. Italijan ter Slovenec sta lahko živela drug poleg drugega v miru ter složnem sodelovanju. Franul je položaj Trsta v okviru gospodarskega ter nacionalnega vprašanja popolnoma pravilno ocenil. Uresničenje njegovih želja sta preprečila avstro-ogrski ter italijanski imperializem. V osnovi ponavljamo v Trstu to, kar so si želeli in kar so že zahtevali v preteklosti napredni Tržačani. Menjal se je le način reševanja nacionalnega kakor tudi gospodarskega vprašanja obenem. Iz Franulovih izjav je kaj lahko sklepati (za to imamo sicer še drugačne dokaze), da je današnji šovinizem v Trstu izumetničena jalova tvorba, ker ni poganjal iz korenin delovnega ljudstva, ampak iz vladajočih reakcionarnim slojev v Trstu, ki so zaradi svojih sebičnih interesov razdvajali delovno ljudstvo.

Zanimivo pripoveduje Franul (ki se drugače šteje za Italijana) o Slovanih in Slovencih. V uvodu pravi: «Slovenski jezik, ki ima svoje korenine v govorici starih Slovanov, katerega rodovi bivajo še dandanes na ozemlju med Boko Kotorsko pa vse tja do Ledenega morja, na ozemlju med Goriško pa tja do Kamčatke.... je eden izmed najbolj blagozvenečih ter izrazitih ilirskih narečij;

Zgodovine se ne more potvoriti

Današnji «branitelji» italijanstva naj pogledajo okrog sebe, pa bodo lahko ugotovili, da so Franulova izvajanja točna in da veljajo tudi za današnjo dobo. Fašistični raznarodovalci so se zaman trudili, da bi slovenski narod izbrisali iz tega ozemlja. V svoji gonji proti slovenskemu delovnemu ljudstvu so prizadejali težke udarce tudi italijanskemu delovnemu ljudstvu. Zaradi tega bo delovno ljudstvo reševalo nacionalno vprašanje, kakor je reševanje tega vprašanja nakazovala že sama narodnoosvobodilna borba, to je brez sodelovanja tistih, ki so bili kot pijavke na plečih slovenskega in italijanskega delovnega ljudstva.

V zgodovini Trsta bomo odkrili resnično zgodovino ter dejstva v dokaz, da so fašistični zgodovinarji domačo zgodovino docela falsificirali. Sodelovanje poštenega slovenskega ter italijanskega prebivalstva, ki sloni na nezlomljivem bratstvu, bo uničilo šovinizem, ki je eden glavnih izvorov zla in je v določeni dobi objel skoro vse plati družbene aktivnosti.

VILHAR SREČKO

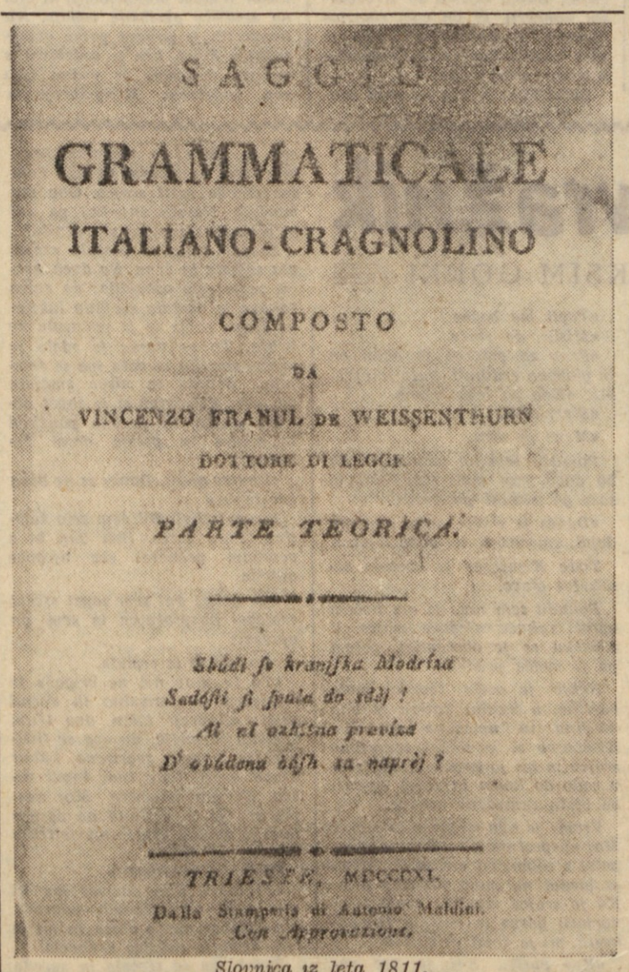

SAGGIO
GRAMMATICALE
ITALIANO-CRAGNOLINO
COMPOSTO
DA
VINCENZO FRANUL DE WEISSENTHURN
DOTTORE DI LEGGI.
PARTE TEORICA.
TRIESTE, MDCCCXI.
Dalla Stamperia di Antonio Maldini.
Con Approvazione.

Slovnica iz leta 1811.

Od "Übermenscha" do "Untermenscha"

Z besedami: «Mate trohu hleba?», kar pomeni v češčini: «Ali imate malce kruha?», nam prihajajo naproti otroci na češko-nemški meji.

Nekoč nemški otroci v skladu z željo svojega očeta, Nietzschejevega «Uebermenscha» (nadčloveka) niso govorili češčine, tako kakor niso govorili slovaščine, poljščine, francoščine, madžarščine, čeprav so te jezike znali.

Sedaj očetje sami učijo svoje otroke osnovne stavke raznih tujih jezikov, tako da lahko prosijo kruha one tujce, katere so še včeraj smatrali kot «nižje» ljudi.

K berlinskemu brzovlaku je priklopljenih nekaj vozov, ki služijo za prevoz Nemcev. Vrata mednarodnih vozov zaklepajo s ključi. Če hoče kak tuj potnik stopiti z vlaka v Draždanih, mora prositi sprevodnika, ndj odklene vrata. Sprevodnik, ki zvesto vrši svojo dolžnost, odgovarja na vprašanja tujca: «V mednarodnih vozovih nič Nemcev. Verboten!»

— Zakaj?

— Befehl!

Ali so to prepovedale zasedbene oblasti? Mož tega ne ve.

— Befehl je Befehl!

Spominjam se tega, kar mi je pripovedoval Ilija Ehrenburg v zvezi z zasedbo Königsberga. Dan po zavzetju tega mesta se je na sovjetskem poveljstvu zglasila nemška delegacija, ki je izročila sovjetskemu poveljniku ključ. Nato je nekdo, vodja, dejal:

— To je ključ getta.

Sovjetski poveljnik je bil presenečen in je vprašal:

— Getto?

Končno je poveljnik zvedel, da se je königsberško prebivalstvo zateklo in utrdilo na lastno pobudo v nekaterih ulicah in tako ustvarilo pravi getto... Mislili so, da bi se morali Rusi prav tako ravnati, kakor so oni ravnali z Židi.

Ehrenburgovo pripovedovanje utrjuje moj sum, da ni zapiranje vrat s ključi v mednarodnih vozovih kot prostovoljen getto in postajenačelnik njegov prostovoljni varuh. Teorija «Übermensch-a» in njegovih pravlic ni v Nemčiji nikakor zatonila. Postajenačelnik mi je pokazal svojo osebno izkaznico. Slika je izpred vojne.

— Tedaj sem tehtal 95 kg — pravi s širokim nasmehom, kakor bi hotel, da bi sočustvovali z njim — danes tehtam komaj 65 kg. In morda bom še izgubil na teži...

Njegov glas je ponižen, pretirano klapčevski in izraža željo po napitnini, po eni cigareti. Ista miselnost, ki ga je silila k temu, da si je čistil čevlje v mečah Madžarov, Čehov in Slovakov je kriva, da se danes plazi pred dobro oblečenim tujcem.

V mojem oddelku sta si dva potnika pripela v gumbnico jopiča švedske znake. Dejansko pa sta Nemca. Ista Nemca, ki sta še včeraj silila poljske delavce, da so si na svoje jopiče šivali veliko črko P in Židje rumeno zvezdo. Pazljivo bereta angleško slovnico, nato se začneta pogovarjati o politiki in pravita, da ne bo Nemčija nikoli več neodvisna.

Jasno je, da je ponižna podvrženost današnjih Nemcev le nadaljevanje včerajšnje ošabnosti. Hitler je vzgojil Nemce v kulturi sužnjev, zato da bi smatrali druge narode za sužnje. Do včeraj so Nemci zanikali drugim narodom plemensko enakost, ker so imeli večino pušk in kanonov v svojih rokah, danes taje svoje pleme, ki ga smatrajo za manjvredno, dokler bodo razoroženi.

Sicer kako bi se mogli Nemci v Frankfurtu naučiti, da so narodi in plemena vsi enaki med seboj, ko dan za dnem vidijo pred svojimi očmi «Roundups» (tramvajske vozove, ki prevažajo ameriške vojake in v katerih se Nemci ne smejo voziti), ki so ločeni po sredi, da se v prvem delu voza vozijo beli Američani, v drugem pa Črnci.

Nedvomno, šola «Yankeejev» ni najboljša, da bi izruvala iz Nemcev miselnost «Uebermenscha», osnovo nacionalistične ideologije.

BETLEN OSKAR
(Posebni poročevalec — ATI - Primorski dnevnik)

V Ameriki bo velika kriza

Češkoslovaško republiko je obiskal profesor univerze v Cambridge Maurice H. Dobb, najboljši britanski poznavalec Sovjetske zveze, pisatelj mnogih gospodarskih knjig, eden izmed malega števila britanskih labouristov, ki pozna perfektno Marxa in Keynesa, teorijo in prakso, gospodarstvo in politiko. Profesor Maurice Dobb je prišel na Češkoslovaško, da bi preučil politične in gospodarske razmere, ki ga nimajo zlasti v pogledu nacionalizacije težke industrije in bank. Na tiskovni konferenci, ki jo je profesor M. H. Dobb imel s praškimi novinarji, je odgovarjal na številna vprašanja.

Med vprašanji, ki so praške novinarje najbolj zanimala, je bil problem krize v Ameriki. Na to vprašanje je profesor M. H. Dobb odgovoril, da bo v Ameriki izbruhnila velika kriza, ni pa gotovo kdaj. Morda v letu 1948, morda v 1949. Kdo ve. Toda prva znamenja ameriške krize so že tu. Zdi se verjetno, da bo izbruhnila najprej manjša kriza in iz nje bo nastala velika. Njena posledica bo zmanjšani volumen svetovne trgovine in vpliv krize v ZDA na svetovno gospodarstvo bo zelo velik. Prve znake ameriške krize vidi profesor M. H. Dobb v tem, da povpraševanje po ameriškem blagu neprestano pada in tudi notranji trg je nestalen. Češkoslovaška ne bo preveč občutila ameriške krize, če bo češkoslovaška zunanja trgovina zagotovljena in zavarovana z državami, v katerih obstoja dolgoletno načrtno gospodarstvo. Za Angleže bo pa imela ameriška kriza posledico v tem, da bosta pšenica in bombaž cenejša, toda te prednosti ne odtehtajo ogromne škode, ki jih bo povzročil strogo omejen izvoz v oblast dolarja in v države, ki v to oblast prodajajo svoje izdelke.

"Patrioti" bežijo

Walder Miklos, ravnatelj družbe «Izzo» (družba za električno industrijo v Budimpešti) je poslal iz Švice ilustrirani časopis. Ob sliki krasnega Vierwaldstätskega jezera se vidi skupinica oseb z naočniki. Na eni od teh je Miklos napravil rdeč križec: «To sem jaz!» Nato je počez na robu napisal s svojo pravilno in majhno pisavo: «Včeraj sem napravil izlet v Engeldorf in dan je pošel ob ribarenju in sončenju.»

Vprašam po upravnem ravnatelju in uradnica mi odgovori z običajnim nasmeškom, da je dr. Palagyi odpotoval v London. Tudi dr. Nemegnyi, poslovni ravnatelj, je odsoten: odpotoval je v New York.

Walder je pred svojim odhodom na počitnice namesto z električnimi žarnicami delal kupčije s surovo in konfekcionirano volno in si tako nabral nekaj sto tisočev goldinarjev, nakar je z ženo in z dvema otrokoma odpotoval na «počitnice».

Tudi žena Roberta Palagyja je zapustila razkošno stanovanje v ulici Falk Miksa 19 in odšla za svojim možem v London. Palagyi je pred svojim odhodom prejel od poslovnega ravnatelja okoli tisoč dolarjev, verjetno za morebitne «nakupe».

Nato je tudi Nemeyi Bartalan odpotoval v New York z nekaj tisoč dolarji in s par slikami znamenitih slikarjev. Glede poslednjih prav res ni mogoče razumeti, v kakšni zvezi naj bodo v industriji električnih žarnic...

«Morda bo imel tam v Londonu možnost, da bo nameščen pri družbi «General Electric», o čemer je vedno sanjal» — pravi Jankovich Denes, edini ravnatelj družbe «Izzo», ki še ni «patriotsko» zbežal.

Tudi Jankovich je od preteklega februarja do julija potoval po Severni in Južni Ameriki. V Buenos Airesu je obiskal bivšega konzula Semseyta, znanega kolaboracionista, ki je zbežal v inozemstvo, in njegovo potovanje je stalo tovarno nad 100.000 goldinarjev.

Koncev koncev pa se Jankovich Denes v primeri z Rosti Gézo, ravnateljem tovarne papirja v Szolnoku, in v primeri z mnogimi drugimi lahko pohaba, da je «čist». Pred svojim odhodom v Argentinijo je Rosti Géza kupil z predplačili trgovcev s papirjem razne devize, dragulje, kose zlata in pustil v tovarni več deset milijonov goldinarjev primanjkljaja.

Bolj zvit in romantičen od R. Géze je Viktor Leher, ravnatelj oddelka industrijskih izvedencev v tovarni železniških vozov «Ganz», ki je uspel, da so ga pred kratkim poslali v London za nakup raznih strojev. Pri tem je poskrbel, da je za njim prišla z vso garderobo njegova ljubimka, neka plavolaska, ki ima na sebi nekaj očarljivega in kadi z dolgim ustnikom iz slonove kosti.

V Londonu je Leher redno prejemal mesečno plačo 4.000 goldinarjev in razen tega vnovčil za svoje potrebe ček za 100.000 goldinarjev, ki so bili namenjeni za omenjene nabave. Potem ni bilo o njem več ne duha ne sluha.

Pred kratkim je madžarska komunistična stranka predlagala, naj se premoženje pobeglih zaplени in da na razpolago tovarniškim delavcem, ki so koncem koncev najbolj prizadeti od teh goljufij. Delavci so odobravali, toda v inozemstvu so začeli vpiti, da je to protizakonito...

DERY ISTVAN
(Posebni dopisnik ATI - Primorski dnevnik)

OBIŠČITE RAZSTAVO DEMOKRATIČNEGA TISKA STO-ja!

Radio v službi človeštva

Predavanja v tržaškem radiu ne pripomorejo ničesar k rasti našega človeka v sedanjih razmerah

V zadnjem članku o radiu smo obravnavali vprašanje radijske oddaje kot javne informativne službe. Primerjali smo organizacijo radia v državah zapadne demokracije in v državah, kjer vlada ljudska demokracija.

Brez dvoma pripada važna vloga v radijskih oddajah predavanjem, dasi bo marsikdo rekel, da so le nepotrebna navlaka, ki nikogar ne zanima. Ta trditev je deloma veljala pred vojno, kajti velik del predavanj, ki smo jih tedaj poslušali (n. pr. v ljubljanskem radiu) je bilo neaktuelnih in neživljenjskih. (Sicer pa nam niti ni potrebno posegati v preteklost, ker zadostuje, da poslušamo nekatera predavanja slovenske oddaje v tržaškem radiu).

Prav s predavanji izpolnjuje radio zelo koristno nalogo za posredovanje širše izobrazbe ljudskim množicam.

Poleg resnično objektivnih informacij in enakih političnih komentarjev ter pregledov tiska so predvsem važna gospodarska predavanja, ki obravnavajo probleme s področja različnih gospodarskih panog in nam tolmačijo v gospodarskih poročilih tudi uredbe.

Pomen teh predavanj je silno velik, ko se dandanes še obnavlja po vojni opustošeno gospodarstvo. Seveda jim posvečajo pozornost le države, v katerih je utrjena ljudska oblast. Namesto abstraktnih besedičenj slišimo od tam reportaže iz raznih področij proizvodnje zlasti iz tvornic. Pri teh reportažah govore poedinci izmed delavstva, udarniki in izumitelji o svojem delu in uspehih. Zadrugar n. pr. pripoveduje o svojih naporih pri ustanavljanju zadruge in o izkušnjah, ki si jih je pri tem pridobil. Radijski poslušalci se na ta način prestavijo v okolje, ki ga doslej sploh niso poznali, radio pa postane govornik najširših ljudskih slojev.

Tudi prosveta predstavlja teren, ki nudi obilo gradiva za radijska predavanja. Med nje prištevamo predavanja o šolstvu, o literaturi, o kulturnih prireditvah, o glasbi itd. Če so predavanja te vrste napisana v duhu napredka in če jih pripravljajo strokovnjaki, lahko ogromno koristijo, nasprotno pa lahko prinesejo tudi veliko škode.

Nikakor ne smejo manjkati med radijskimi oddajami fizkulturna predavanja. Pravilno je, da radio pomaga usmerjati vse fizkulturno udejstvovanje od zasebne jutranje telovadbe do velikih športnih manifestacij in naj bo obenem fizkulturna oz. športna posvetovalnica. Da spadajo sem turistične vesti, objave izletov itd. se razume samo po sebi.

Med ljubljanskimi radijskimi predavanji tudi nekatera, ki pri nas ne pridejo v poštev n. pr. predavanja, ki nazorno prikazujejo delo za petletni gospodarski načrt in za posamezne njegove oddelke kakor n. pr. načrtovanje v kmetijstvu, vprašanje norm v rudarski industriji itd.

V Jugoslaviji se n. pr. postavlja zahteva, da morajo imeti radijske postaje v tistih podjetjih, od katerih je odvisna izpolnitev petletke svoje dopisnike. Posebna važnost se polaga predavanjem, ki jih prirejajo sindikati in posegajo na najrazličnejša področja. Ugotoviti moramo, da ljubljanski radio res skrbno spremlja gospodarske, prosvetne, politične, športne in druge pomembne dogodke ter jih v pravi naravi prikaže svojim poslušalcem.

V ljubljanskem radiu torej v oddajah skušajo s predavanji pomagati širokim ljudskim množicam pri njihovih delovnih naporih, pri strokovni izobrazbi itd., tukaj pa slišimo oddaje, s katerimi pomaga onim, katerih namen je širokim ljudskim množicam onemogočiti zanimanje za važna življenjska vprašanja ter jih odvrniti o posega in dela za zboljšanje položaja. Dasi imamo prav v Trstu pred očmi nešteto problemov, ki bi bili vredni, da bi jim posvečali pozornost v radijskih predavanjih n. pr. problem socialne zaščite, zadružništvo, ljudska prosveta, problem slovenskega šolstva na našem ozemlju itd. pa nam radio v svojih predavanjih nudi skoro, izključno najrazličnejša poročila in novosti iz dežel «zapadne demokracije».

Ne rečemo, da niso zanimiva tudi taka predavanja, če so sestavljena tako, da prikažejo objektivno sliko, vendar tudi tedaj ne bi bilo zadoščeno nalogi, ki tukaj pritiče radijskim predavanjem — reševati, predvsem sedanje življenjske probleme našega ljudstva in objavljati tudi objektivna poročila iz bratskih slovanskih držav, poročila o ogromnem delovnem poletu tamkajšnjega ljudstva in o uspehih, ki so bili doseženi.

Zaključili bomo našo besede z zahtevo, naj bodo naše radijske oddaje res življenjske ter naj služijo vsemu ljudstvu, obenem pa naj bodo sredstvo izravnavanja nasprotij, ker bodo na ta način služila učvrstitvi svetovnega miru!

TONE KRALJ: Begunka

BORBA PRIMORCEV ZA PEVSKO KULTURO

KULTURNO ZGODOVINSKI MOTIVI

Nobena slovenska dežela tako in toliko ne poje kot Primorje. Iz vse te zemlje in njenih ljudi žehti in polje neprestano melodija življenjske vedrine in silne volje do kršne zemlje in morja. Prirodni ponos, krepki korak, barva glasu izdajajo, da je posluh za pravo svobodo tod najtanjši, da so gospodarjeve misli in čustva trdne kot Kras. Vsak korak te spominja, da si v deželi sonca in pesmi. Ta pesem raste iz napetega zdravja množic, čigar melodija in ritem koreninita v bogatem vrelu osnovnega ljudskega tona in sta najbolj prvobitna vprav tam, kjer so stikališča med slovanskim in romanskim življem (Istra, Trst, Brda, Rezija) najostrejša.

Glasbene Matice v Trstu, Gorici in drugod so bile pred prihodom fašistov glavno umetnostno vzgojno žarišče pevske kulture. Prizadevale so si, da so iskale, zbirale in oblikovale ljudske glasbene talente, da so postale žive oblikovalke ljudske pevske kulture po vsem Primorju. Tako je lahko razumeti, zakaj je pevski plamen zajemal množice vse silneje, da je nastala mogočna reka otroških, mladinskih, moških in mešanih zborov, ki so tekmovali med seboj. Višek pevske kulture je predstavljal učiteljski pevski zbor, ki je zmagoslavno koncertiral po Italiji.

V senci Londonskega pakta in Rapalla stopi na primorsko zemljo rimska «kultura». Njena «kulturna» bilanca dvajsetih let: požgali so kulturne domove, prepovedali slovensko besedo in pesem, sežgali glasbene publikacije, ubijali glasbenike (Lojzeta Bratuža iz Gorice, sramotno razbili kulturne spomenike skladateljev (Vošaričevega v Kobaridu in Vilharjevega v Postojni). Izgnali so z rodne zemlje skladatelje in glasbenike (Matijo Bravničarja, Ivana Grbca, Marjana Kogoja, Srečka Kumarja, Mihovila Logarja, Matetiča-Ronjgova, Vasilija Mirka, Karla Pahorja, Zorka Prelovca, Bredo Ščekovo, Viktorja Sonca, dr. Danila Švaro, Vogriča in druge).

Prvi partizanski strel je dal znamenje za splošno vstajo na Primorskem. Primorska je globoko zadihala in pravilno začutila veliki čas. Vsa zemlja je vstala in postala nepremagljiva barikada človečanskih pravic in kazalo načina borbe vsem malim narodom sveta. Zrasla je silna ljudska vojska, IX. korpus, srce slehernega Primorca. Politična zavest in zrelost množic sta zgradili in postavili ljudsko oblast — Pokrajinski narodno-osvobodilni odbor (PNOO) za Slovensko Primorje.

Iz pogorišč svoje pevske kulture so si Primorci izbrskali vse še zdrave prvine in si jih ubrano zlili v ljudsko pesmijo in tej še prilili partizansko ljudsko pa tudi umetno pesem. Pevski zbori so rasli s tako hitrostjo, da jih je bilo nujno potrebno povezati v posebno organizacijo ter jih strokovno podpreti. Kot strahotna dediščina rimske kulture se je najobčutneje pokazalo pomanjkanje strokovnega kadra in kakršnih koli pesmaric. Kajti izmed glasbenikov skladateljev sta ostala tod samo Emil Komel v Gorici in župnik Vinko Vodopivec, ki je na skrivaj zalagal Primorje z notami in vodil partizanski pevski zbor na Kronbergu. Poseben bes je obšel Rimce in pozneje vse zvrsti okupatorjev, če so zagledali kakršno koli noto, ki so jo s pravcatim vandalskim užitkom zažgali. Zelo resno vprašanje so torej bile pesmarice. PNOO je sicer izdal 1944. dve in naslednje leto v februarju eno pesmarico, vseh skupaj v 6000 izvodih. Toda to je bila le kapljica v pevsko morje. Razmah pevskih zborov je narekoval PNNOu, da je ustanovil referat za pevsko kulturo. Po vzorcu upravno politične organizacije se je sprovedla organizacija pevskih zborov in sicer: krajevni, okrajni, okrožni pevski zbori, ki tvorijo vsi skupaj Pokrajinsko pevsko skupnost. Krajevnih pevskih zborov je bilo konec oktobra 1944. nad 300, v aprilu naslednjega leta pa nad 500. Organizira[illegible] pevcev je bilo nad 10.000. Podoben pevski razvoj se je vršil v vojski. Poleg neštevilnih zborov je imela vojska še dve godbi in zraven teh še mnogo majhnih odbenih skupinic.

PNOO in štab IX. korpusa sta pevsko prizadevanje ljudskih množic in njenih novih potreb pravilno razumela. 25. oktobra 1944 sta ob priliki stoletnice Gregorčičevega rojstva ustanovila in odprla pevovodsko šolo. Ta je na svojih treh tečajih vzgojila nad 100 pevovodij in organizatorjev pevske kulture na terenu in v vojski. Vsak tečaj se je zaključil s koncertom, ki so ga dirigirali absolventje sami. Ob sklepih tečajev je šola izdajala glasbene publikacije, ki so se razlile po vsem Primorju, tako tudi po Reziji in Beneški, kjer že desetletja niso videli in tudi ne poznali slovenskih pesmaric. Šola je organizirala v svojem okolišu pionirske in ženske pevske zbore, ki so bili praktični seminar za njene gojence.

Kulturno prosvetno prizadevanje, ki je zajelo najširše ljudske množice, posebno glede pevske kulture, je dobilo svojo najvišjo obliko in resnično potrdilo v Kulturno prosvetnem centru (KPC). Naloge KPC so bile, da vso kulturno-prosvetno dejavnost vodi, usmerja in oblikuje. KPC so sestavljale naslednje ustanove: Pevovodska šola s svojimi okoliškimi pevskimi zbori, godba štaba IX. korpusa in slednjič igralska skupina istega korpusa.

V veliki osvobodilni borbi si je Primorec z največjimi žrtvami zgradil ne samo svoj vojaško politični, ampak tudi svoj kulturno pevski obraz. Prav iz krvi mladih glasbenikov je pognala mlada pevska rast. Tovariša Kacina, pevovodjo Rezijanskega ter Beneškega bataljona, skladatelja himen obeh bataljonov, so okupatorji in njih hlapci ubili na najbolj zverinski način. S pesmijo na ustih je padel Marko Bajt, mladi glasbeni talent in pevovodja Bazoviške brigade. Ob veličastnem Poreznu počiva vsem znani virtuoz na harmoniko, tovariš Ludvik Krašna. Ljubljenec in ponos vsega ljudstva je bil v Kamnjah pri Ajdovščini od četnikov zahrbtno zaklani Rudi Pešl, partizanski skladatelj in dirigent godbe štaba IX. korpusa. V slehernem primorskem srcu utripajo ta imena in neugasljiva hvaležnost plamti kakor večna lučka nad njihovimi grobovi.

MAKSO PIRNIK

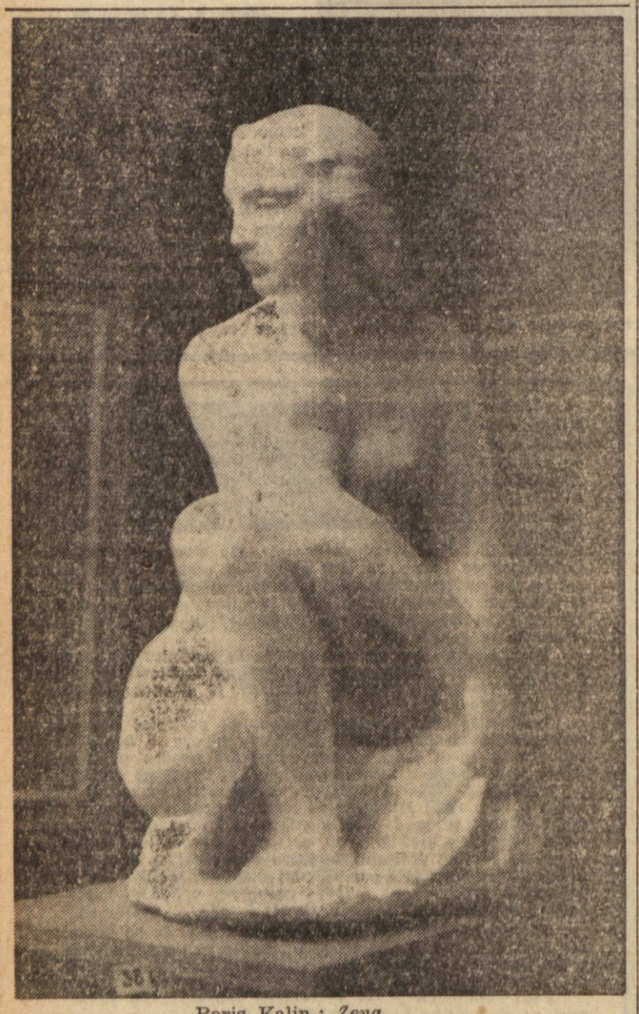

Boris Kalin : *Zena*

Poživitev in razvoj glasbe v Evropi

Objavljamo kratek pregled povojnega razvoja glasbe v Franciji, Belgiji, na Nizozemskem, v Avstriji, Madžarski in Bolgariji.

FRANCIJA: *V Parizu je po vojni glasbeno življenje doseglo velik blesk. Gostovalo je mnogo inozemskih slavnih umetnikov, ki so bili navdušeno sprejeti. Med gosti je bil tudi dunajski Burgtheater in milanska Scala. Domače francosko glasbeno življenje pa je v zastoju, čemur je zlasti kriv težak gospodarski položaj, ki duši glasbeno iniciativo. Radio, ki v drugih deželah prinaša v domove lepo glasbo, ni v tem pogledu v Franciji ravno na višini. Edina izjema so strasburški koncerti, ki jih vodi Charles Muench. Z malimi izjemami je tudi muzikalna raven radioslušateljev zelo nizka.*

BELGIJA: *Nekaj let pred drugo svetovno vojno je znani belgijski glasbenik Paul Collaer opozoril na pomanjkljivost izvirnosti v belgijskem glasbenem življenju. Njegova ostra sodba še vedno velja. Belgijsko ljudstvo ljubi glasbo in inozemski umetniki lahko računajo na topel sprejem, toda ni skoraj nobenega domačega dela, ki bi imelo resen značaj. Pretekło zimo so v Bruslju zelo toplo sprejeli Lauriją Volpija in Grace Moore, ki je tragično umrla na potovanju na Skandinavsko.*

NIZOZEMSKA: *Pred vojno je slavni amsterdamski Concertgebouw (občinski orkester) vodil znani Willem Mengelberg, ki živi no središče glasbene vzgoje. Na koncertih je povsod polno občinstva, ker je sodeloval z nacisti. Orkester še vedno igra pod vodstvom Mengelbergovih učencev in je gostoval v raznih evropskih državah.*

Inozemski orkestri so nastopili v Nizozemski takoj po koncu vojne in glasbeno življenje je zelo razvito. V Haagu so peli mednarodni solisti. Anglija in Francija sta poslali tja najboljše glasbenike, ki so uspešno nastopili. Tudi v raznih drugih mestih je doseglo glasbeno življenje visoko raven. Ni pa novih slavnih skladateljev, katerih pomanjkanje so na Nizozemskem skoraj vedno občutili.

MADŽARSKA: *Glasba je bila prva veja umetnosti, ki je po vojni zopet vzvetela.*

Posamezni orkestri, ki so bili osnovani že 1945. l. so predvajali koncerte, še preden so Sovjeti popolnoma izgnali naciste. Akademija za glasbo je bila skoraj nedotaknjena in njen vzgojni program se je nemoteno razvijal v popolnem obsegu. Pomanjkanje velikih koncertnih dvoran v Budimpešti se je občutilo ostreje v sezoni 1946-47, ko so nastopili razni inozemski umetniki. Največja umetniška izguba je bila za Madžarsko smrt Bele Bartoka v ZDA. Njemu na čast se vrši sedaj veliko glasbeno tekmovanje, ki vzbuja široko zanimanje.

Organizirali so občinski simfonični orkester za redne koncerte. Filharmonični orkester še ni obnovljen, ker je bilo v njem mnogo nacistov. Živahno glasbeno življenje se izraža zlasti v širjenju novih glasbenih ustanov. Orkester madžarskih železniških delavcev je primer nove miselnosti v kulturi. Poučevanje glasbe je doživelo korenite spremembe, s tem da se zlasti v petju poudarjajo kolektivni napori.

BOLGARIJA: *Pred vojno so bili v vsej Bolgariji samo trije državni orkestri. Sedaj sta v Sofiji dve organizaciji za koncerte, radijski orkester in filharmonična društva v štirih glavnih podeželskih mestih. Poleg tega zelo cvete glasbena vzgoja in skladateljstvo. Bolgarski skladatelji skušajo doseči evropsko raven tehnične dovršenosti na osnovi bogate dediščine ljudske glasbe. Glasbeno življenje se širi iz Sofije v gorate pokrajine in mnogo vodilnih umetnikov nastopa v krajih, ki so se prej zdeli nedostopni. Muzikalno bolgarsko ljudstvo podpira pri njegovem razvoju Zbornicą za kulturo, ki vodi vso umetniško dejavnost. Otvorila je akademiji v Plovdivu in Varni, ki so jih smatrali prej kot «podeželske» in vzdržuje sofijsko akademijo kot narodstva. Znani bolgarski skladatelji Vladigerov, Pipkov, Kutev in drugi so mladi in zelo aktivni.*

Dr. K. F.

Mali sovražnik

MAKSIM GORKI

Ko mi je bilo 9 ali 10 let, je bil moj tovariš Vaska Ključarev mojih let in je bil sin nekega uradnika. Vaska je bil nenavadno pogumen boksar: suh, mišičast in močan kot jeklena palica. Kadar koli sva se srečala, sva se tepla, dokler ni tekla kri in solze. Nisva pa jokala zaradi bolečin, ampak od jeze, ker niti on niti jaz nisva mogla premagati drug drugega. Najprej sva se stepla in potem sva mirno odšla vsak po svoji poti jokaje grenke solze in sva se zopet začela pretepati, brž ko sva se vnovič srečala, seveda vedno brez odločitve. Vso zimo sem upal, da bom nekoč dal Ključarevu toliko batin, da bo on sam priznal mojo premoč. Se razume, da je on gojil iste nade. Sovražila sva se, kakor se morejo samo otroci sovražiti med seboj.

Na velikonočni teden sem srečal Ključareva na neki poti, ki je bila znana zaradi obilice blata, ki se ni posušilo niti poleti in kjer je nekoč poginil celo nek konj. Zaradi tega blata so dejali, da je lesena ograja po eno strani poti zelo nesolidna, dočim so se na drugi strani stiskale revne koče. Ključarev je bil v pražnji obleki in je šel naravnost proti meni.

Poskočil je, da bi planil name, pa se mu je spodrsnilo v blatu in padel je ter pogreznil oba komolca v brozgo. Pomagal sem mu, da se je dvignil, toda on je stopil korak nazaj in dejal s stisnjenimi zobmi:

«Tepli me bodo».

«Misliš, da res?».

«Prav za gotovo» je dejal on in globoko vzdihnil. Nato je vprašal: «Kdo pa tebe tepe?».

«Stari oče».

«Mene pa oče».

Pomislil sem na udarce, ki jih bo dobil moj mali sovražnik in sem ga skušal potolažiti.

«Danes je velika noč», sem mu dejal, «morda te ne bodo tepli...».

Toda Ključarev je obupno zanikal z glavo.

Ponudil sem mu, da mu hočem oprati rokave njegove srajce. V začutku se je obotavljal, potem pa je molče pristal.

Nekje je cesta tvorila malo vrtino, v sredini katere je bila majhna in umazana mlakuža. Ključarev si je slekel zamazano srajco in mi jo izročil. Stopil sem v vodo do kolen in začel izpirati od blata zamazane rokave...

Vreme je bilo megleno in rezko. Moj nasprotnik je trepetal in šklepetal z zobmi od mraza. Žalostno je gledal na moje junaško delo. Ko je srajca izgubila svojo temnorjavo barvo in postala rumenkasta, mi je dejal polglasno:

«Kar pusti... Saj je vse zaman!... Vseeno bodo videli, da je srajca umazana!...» Po kratkem posvetovanju sva sklenila, da morava srajco posušiti. Jaz sem takrat že kadil izborne perzijske cigarete, 10 za 3 kopejke, in sem imel v žepu tudi vžigalice. Odšla sva iz blata na samoten kraj, kjer sva napravila ogenj. Tam sva stavila sušit srajco. Oba sva molčala. Navsezadnje-kaj pa naj bi govorili s svojimi sovražniki?...

Zaradi dima je postala srajca vsa sajasta in črna. Na dveh krajih se je celo osmodila: na enem rokava je nastala majhna luknja in druga večja se je pokazala na hrbtu. To se nama je zdelo še precej smešno in zato sva se smejala... Seveda se nisva smejala od srca. Ključarev si je zopet oblekel srajco, ki je bila ponekod še mokra in potem dejal žalostno:

«Domov grem. Danes se ne bova več tepla.»

Res je odšel. Bil sem zelo žalosten. Prav zares, tisti dan bi z veseljem prenesel vse njegove udarce.

Čez nekaj dni sem zopet srečal svojega nasprotnika in sem ga vprašal:

«No, ali so te tepli?».

«To te prav nič ne briga?» je odgovoril on izzivalno in stisnil pesti: «Naprej! Eden, dva tri!».

Zdelo se mi je, da sva se tistikrat tepla bolj zagrizeno kakor druge krati, toda tudi topot nisva dosegla odločitve. Moj nasprotnik se je naslonil na ograjo in si je obrisal kri, ki mu je tekla iz nosa ter dejal:

Postal si močnejši!».

«Ti tudi», sem odvrnil jaz, ki sem imel od njegovih udarcev črn kolobar okrog očesa in mi je tudi spodnja ustnica krvavela.

Zopet sva se srečala in seveda tudi zopet tepla še dva ali trikrat, ne da bi mogla dognati, kdo je zmagal in kdo je bil premagan. V resnici nisva nikoli govorila o tem, kdo je prišel bolj obunkan iz borbe.

Avgusta meseca, potem ko je dva dni bilo kot iz škafa, sem srekal v bližnji ulici Ključareva v bližini one blatne ceste. Nepremično je sedel na nekem kamnu in stiskal glavo med roke. Kadar je dvignil glavo in me pogledal, sem opazil, da ima oči zatekle in rdeče od joka.

«Danes se nočem tepsti,» je dejal z glasom, ki je bil poln žalosti.

«Ali se morda bojiš?» sem ga vprašal v namenu, da bi ga razdražil. On pa je odvrnil:

«Sestrica mi je umrla. Toda to še ne bi bilo najhuje, ker je bila sestrica zelo majhna. Pripetilo se mi je še nekaj hujšega. Poslati me hočejo v vojno akademijo.»

Zame je razlika med akademijo, ogromnim poslopjem v Kremlju, in med zapori obstojala samo v tem, da je bila akademija belo pobarvana, dočim so imeli zapori zoperno rumenkasto barvo. Ko sem bil majhen, sem bil sovražnik vseh velikih poslopij, ker se mi je dozdevalo, da vlada med njihovimi velikanskimi stenami veliko dolgočasje, zaradi katerega so ljudje izbulili svoje oči.

«Zakaj ne zbežiš?».

On pa je ustal in prvič ponudil svojo bojevito ročico, katere moč sem lahko dostikrat okusil na lastni koži.

«Zgogom bratec», je dejal mirno in ne da bi me pogledal. Ko je odšel, sem opazil, da so mu ustnice nalahno trepetale.

«Zbogom,» sem odgovoril žalostno.

In kaj naj bi rekel drugega? Gledal sem dolgo in žalostno za svojim dragim nasprotnikom, ki se je počasi oddaljeval po umazani cesti.

Se dolgo časa potem se mi je zdelo življenje brez mojega nasprotnika pusto in dolgočasno.

KULTURNE DROBTINE

Bolgarska grafika v Pragi

V zvezi z bolgarsko-češkoslovaškim sporazumom o izmenjavi kulturnih dobrin med obema državama so v Pragi organizirali prvo razstavo bolgarske grafike. Razstavljenih je bilo nad 50 grafičnih del sodobnih bolgarskih grafikov, katerih ustvarjanje je zelo pestro in raznoliko v pogledu tematike in tehnične izvedbe. Razstavljena dela prikazujejo razvoj bolgarske grafične umetnosti v 19. in 20. stoletju. Med njimi so prave mojstrovine, kamor prištevajo zlasti umetnine Samokovskega in drugih bolgarskih grafičnih originalnih mojstrov.

Ruska književnost in Zapad

Institut za književnost pri sovjetski Akademiji znanosti v Moskvi pripravlja znamenito delo z naslovom «Ruska književnost in Zapad». Ta knjiga prikazuje širjenje ruske književnosti v zapadnih državah in vplive, ki so jih tam razvili s svojim umetniškim delom pisatelji Lev Tolstoj, Turgenjev, Dostojevskij, Cehov, Gorki in drugi, ki so vplivali na oblikovanje francoskih, italijanskih, jugoslovanskih, norveških in drugih književnikov. Pripravljajo delo, ki bo obravnavalo vplive ruske književnosti na narode in kulturo Latinske Amerike.

Povratek dr. Andriča iz Moskve

Pisatelj dr. Ivo Andrič, predsednik Zveze jugoslovanskih književnikov, je bil povabljen na obisk v Moskvo, kjer se je mudil več tednov. Obiskal je glavna mesta Sovjetske zveze, od koder se je vrnil z mnogimi vtisi, katere bo oblikoval v svojem bodočem književnem delu.

Bolgarska drama v ukrajinščini

Med bolgarskimi književnimi deli, kios prišla na trg po jeseni 1944, se odlikuje posebno drama Kruma Kljuljavkova z naslovom «Borba se nadaljuje». Avtor drame je znan revolucionarni pisatelj, ki je aktivno sodeloval v bolgarski osvobodilni borbi. Njegova drama prikazuje ilegalno borbo bolgarskih domoljubov proti fašistom ob težkih pogojih policijskega ustrahovanja in hitlerjevske okupacije. Drama «Borba se nadaljuje» je zdaj izšla v ukrajinskem prevodu, v Sovjetski zvezi, v prevodu znanega sovjetskega pisatelja v Ukrajioni P. Tičina.

Jugoslovanska knjiga v Budimpešti

V Budimpešti so 10. oktobra odprli razstavo jugoslovanske knjige, katero je priredilo Društvo za kulturno sodelovanje med obema državama. Jugoslovanske kulturne delavce je pri tej priložnosti zastopal pesnik Čedomir Minderovič, avtor nove državne himne.

Mednarodno konferenca za folkloro

Od 22. do 27. septembra 1947 je bila v Londonu mednarodna konferenca za folkloro. Osnovan je bil mednarodni svet za folklorna vprašanja, kjer so sklenili, da bo glavna skupščina za folklorno stroko prihodnje leto. Za začasnega predsednika stroke za folklorna vprašanja je bil izvoljen britanski skladatelj dr. R. Vaugam Williams, član izvršnega odbora pa je tudi jugoslovanski delegat na konferenci skladatelj Natko Devčič, profesor Drž konservatorja v Zagrebu.

Obisk jugoslovanskih književnikov na Poljskem

Komite za kulturo in umetnost pri poljski vladi v Varšavi je povabil v goste skupino jugoslovanskih književnikov. Pozivu so se odzvali: Desanka Maksimovič, Vekoslav Kaleb, Juš Kozak, Izak Samokovlija in Blaž Koneski. Skupina se bo mudila na Poljskem približno tri tedne.

Kongres nemških pisateljev v Berlinu

V Berlinu se je vršil pred kratkim I. kongres nemških pisateljev po drugi svetovni vojni. Udeležila se ga je teudi delegacija jugoslovanskih književnikov, katero sta zastopala Jovan Popovič iz Beograda in Miško Kranje iz Ljubljane.

«NAŠA NEDELJSKA ČRTICA» — JE TOKRAT IZOSTALA VSLED POMANJKANJA PROSTORA.

UL. G. VASARI 10

TRGOVINA ČEVLJEV

TREVISAN

PRISPELA JE NOVA POŠILJKA NAJMODERNEJŠIH ČEVLJEV

za ŽENSKE, MOSKE in OTROKE. CENE ZELO UGODNE.

UL. G. VASARI 10

ADRIASPED

ul. Torrebianca 21 TRST Telefon 32-74

Nudimo v tranzitu in dobavljamo takoj

AMERIŠKE AVTOMOBILE

gume «FIRESTONE» vseh dimenzij, sveče «CHAMPION», prikolice, kompresorje in druge tehnične predmete. Nadalje cijnata mazila tvrdke «Macmillan», Petroleum Corp. U.S.A. po cenah:

Lit 145.— za kg v sodih po 195 kg
» 160.— za kg v sodih po 106 kg
» 164.— za kg v kantah po 4.5 kg
» 180.— za kg v kantah po 1 kg.

ADRIAIMPEX

UVOZ IZVOZ ZASTOPSTVA

DRUŽBA Z O. Z.

TRST

UL. VALDIRIVO 11, II. nad.

TEL. 8770, 29135

KRZNARSTVO ZOE

TRST, ULICA ROMA št. 17 TELEFON 72-37

VELIKA IZBIRA PO KONKURENČNIH CENAH

ZADRUGA PRODAJALCEV KURIVA

TRST

ULICA MAZZINI 6, II. NAD.